

## OBITELJSKO NASILJE U DOBA PANDEMIJE – PRELIMINARNI REZULTATI KRIMINOLOŠKE ANALIZE

Prof. dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac\*  
Petra Šprem, mag. iur.\*

UDK: 343.615:616.921.5(497.5)  
343.97:616.921.5(497.5)  
DOI: 10.3935/zpfz.72.4.03  
Izvorni znanstveni rad  
Primljeno: travanj 2022.

*Globalna epidemija uzrokovana pandemijom COVID-19 2020. godine promijenila je način na koji svijet funkcionira, a može se očekivati da će promijeniti i obrasce delinkventnog ponašanja. Postavlja se pitanje – na koji način? U svjetlu kriminoloških i socioloških znanstvenih spoznaja o učinku kriza na fenomenologiju kriminala znanstvenici diljem svijeta svoj su fokus usmjerili na usporedbu (stope) kriminala prije i za vrijeme pandemije. Premda dosadašnja istraživanja pokazuju da je stopa ukupnog kriminala 2020. godine u padu, porast obiteljskog nasilja bilježi se u gotovo svim zemljama svijeta. Takva slika na prvi pogled ne iznenađuje s obzirom na epidemiološke mjere kojima su oni najranjiviji među nama prinudno 'zaključani' u svojim domovima, zajedno sa svojim (potencijalnim) zlostavljačima. Koristeći se Kalendarom obiteljskog nasilja Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske, autorice analiziraju učestalost kaznenih i prekršajnih prijava za obiteljsko nasilje u Hrvatskoj prije i za vrijeme koronakrize (2019., 2020. i 2021. godine) i njihovu geografsku distribuciju po županijama. Rezultati istraživanja upućuju na to da su kaznena djela obiteljskog nasilja u blagom porastu, dok su prekršaji u blagom padu, s time da preliminarni rezultati ne upućuju na to da bi detektirani trendovi bili izravna posljedica pandemije, odnosno lockdowna, već*

\* Dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac, profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; agetos@pravo.hr;  
ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0016-764X

\*\* Petra Šprem, mag. iur., asistentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; psprem@pravo.hr;  
ORCID ID: orcid.org/0000-0003-4396-6887

se čini vjerojatnijim da su trendovi pod utjecajem zakonskih reformi. No, svakako je važno imati na umu pretpostavljenu veliku tamnu brojku kada je riječ o obiteljskom nasilju, ali i relativno kratak promatrani period.

*Ključne riječi: obiteljsko nasilje; pandemija; COVID-19; Kalendar obiteljskog nasilja; otvoreni podaci*

## 1. DRUŠTVENE KRIZE I KRIMINAL<sup>\*\*\*</sup>

Godina 2020. bit će upamćena kao godina koja je dramatično promijenila svijet kakav poznamo. Svjetska epidemija uzrokovana pandemijom COVID-19 (dalje u tekstu: koronakriza) iz temelja je promijenila način na koji radimo, učimo, putujemo, kupujemo, družimo se, komuniciramo, izgledamo i živimo. Bez obzira na to što uzrok ovih promjena leži u događajima zdravstvene naravi, trenutačna koronakriza podsjetnik je na to kako krize, neovisno o tome čime su izazvane (prirodne, ekonomske, zdravstvene, političke i dr.), snažno utječu na sve dijelove društva. Tako je koronakriza 2020. godine uz brojne posljedice zdravstvene prirode otvorila i mnoga druga iznimno važna društvena pitanja, a mnoge općeprihvaćene društvene postulate stavila na svojevrsni test: modele zdravstvenih sustava u mnogim zemljama, zaštitu ljudskih prava i mogućnosti njihova ograničenja, razlučivanje istinitih od lažnih vijesti i pitanje slobode medija, povjerenje u znanost i autoritet znanstvene zajednice, model demokracije, solidarnost društva i brojne druge. Društvene krize i način na koji se društvo prema njima odnosi mogu biti dobar pokazatelj snažne društvene kohezije ili pak obrnuto – njezine krhkosti. Društvenim krizama, njihovim uzrocima, posljedicama i najboljim rješenjima, bave se brojne znanstvene discipline – psihologija, sociologija, filozofija, medicina, pravo, kriminologija, politologija, pa čak i matematika. Potreba za multidisciplinarnim i transdisciplinarnim pristupom ovoj tematici raste u ovisnosti o brojnosti društvenih pitanja koja su dotaknuta krizom, pri čemu je koronakriza već pokazala da će se njezine posljedice osjećati još dugo u gotovo svim područjima.

Pitanje na koji način akutne (društvene) krize utječu na kriminal nije novo<sup>1</sup>

<sup>\*\*\*</sup> Istraživanje za ovu publikaciju provedeno je u okviru Uspostavno-istraživačkog projekta "HRVATSKI MONITOR NASILJA: Istraživanje pojavnih oblika, uzroka i procesuiranja delinkventnog nasilja s fokusom na zaštiti posebno ranjivih skupina žrtava (CroViMo)", financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost (UIP-2017-05-8876). Službena stranica projekta: [www.violence-lab.eu](http://www.violence-lab.eu) te u okviru HRZZ projekta „Projekt razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti” (ESF DOK-2018-01-6494) koji sufinancira Europski socijalni fond (ESF).

<sup>1</sup> Još je Platon promatrao krize kroz anomiju koja je označavala stanje društvenog ne-

te je u području kriminologije i sociologije jedna od važnih etioloških tema kojoj je tradicionalno posvećena velika znanstvena pozornost.<sup>2</sup> U smislu utjecaja koji društveni čimbenici imaju na delinkventno ponašanje teško je makar ne spomenuti tzv. ekološke teorije "... koje uzroke delinkventnog ponašanja nalaze ne u osobi počinitelja već u okolini u kojoj on živi".<sup>3</sup> One su neupitno važne za razumijevanje kako kriza utječe na delinkventno ponašanje pojedinaca. Tu je bitno spomenuti teoriju anomije<sup>4</sup> kao jedan od glavnih teorijskih koncepata kriminologije 20. stoljeća<sup>5</sup>, koja je jedno vrijeme bila glavni znanstveni fokus u području kriminološke etiologije, a i danas je prisutna u određenoj formi.<sup>6</sup> Kroz pokušaj analiziranja multikauzalnosti kriminala, koja prema ekološkim teorijama leži primarno u okolini pojedinca, teorija anomije i njoj slične ekološke teorije doprinijele su razumijevanju o tome u kojoj mjeri i kako društvo može utjecati na kriminogenezu.<sup>7</sup> Time su ovakve teorije u području kriminologije učinile određeni zaokret u znanstvenom diskursu koji je dotad bio usmjeren

---

reda, anarhije i dezorganizacije društva, koje stanje posljedično utječe na pojedince i zajednicu u cjelini (Vukelić, A., *Anomija pojedinih socijalnih grupa suvremenog hrvatskog društva*, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, doktorska disertacija, Zagreb, 2002., str. 9).

<sup>2</sup> Deflem, M. (ur.), *Economic crisis and crime*, Emerald Group Publishing, Bradford, 2011., str. ix.

<sup>3</sup> Derenčinović, D.; Getoš, A.-M., *Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2008., str. 199.

<sup>4</sup> Anomija se obično definira kao stanje u društvu u kojem se ne poštuju zakoni, običaji i norme ponašanja, odnosno ona upućuje na društvenu nestabilnost koja je rezultat sloma opće prihvaćenih vrijednosti i normativne strukture društva u kojem ljudi ne znaju što mogu očekivati od sustava i jedni od drugih i koje je glavni uzrok kašnjenih ponašanja (Derenčinović; Getoš, *op. cit.* u bilj. 3, str. 185). Takvi se sustavi stvaraju obično za vrijeme ili nakon društvenih kriza kad pojedinac osjeća nesigurnost, neizvjesnost, tjeskobu i besmisao (vidi Durkheim, E., *Suicide: a study in sociology* (ur. Simpson, G., Glencoe), The Free Press, Glencoe, Illinois, 1951., str. 202). Objavlivanjem knjige "Društvena struktura i anomija" Roberta Mertona 1938. diskurs o odnosu anomije i kriminala došao je u fokus kriminologije (DiCristina, B., *Durkheim's theory of anomie and crime: A clarification and elaboration*, Australian & New Zealand Journal of Criminology, sv. 49, br. 3, str. 311).

<sup>5</sup> DiCristina, *op. cit.* u bilj. 4, str. 311.

<sup>6</sup> Maguire, M.; Morgan, R.; Reiner, R., *The Oxford Handbook of Criminology*, Oxford University Press, Oxford, 2012., str. 44.

<sup>7</sup> Na primjer, Gottfredsonova i Hirschijeva teorija socijalne kontrole (Gottfredson, M. R.; Hirschi, T., *A General Theory of Crime*, Stanford University Press, Stanford, 1990.); Mertonova teorija strukturalnog pritiska (Merton, R. K., *Social Theory and Social Structure*, Free Press, New York, 1968.); teorija socijalne dezorganizacija Shawa i McKeya (Shaw, C. R.; McKay, H. D., *Juvenile delinquency and urban areas*, University of Chicago Press, Chicago, 1942.) i sl.

na pojedinca i primarno u njemu tražio uzroke delinkvencije. Doprinos takvih teorija razumijevanju kriminala je neupitan, stoga se može očekivati da će se promjene u društvu itekako odraziti na kriminal. Prema teoriji anomije (u pojednostavljenoj, i za potrebe ovog rada skraćenoj, verziji) to će se dogoditi na način da će (društvene) krize dovesti do dezorganizacije društava, pri čemu ustaljeni društveni obrasci ponašanja više neće funkcionirati, a društvene će norme postati preslabi čimbenici regulacije. U takvim okolnostima pojedinci upadaju u stanje svojevrstne apatije, osjećaja nemoći i nesigurnosti te nemaju povjerenja u to da će im suverena država pružiti sigurnost, pravednost i red. Takvo disfunkcionalno društvo kreira stanje u kojem se *“delinkvencija nameće kao jedna od samorazumljivih alternativa”*.<sup>8</sup> Stanje strepnje i nesigurnosti u razdoblju koronakrize potaknuto je izrazito nepovoljnom svjetskom zdravstvenom situacijom, a posljedično i brojnim te nužnim epidemiološkim mjerama koje su značajno promijenile dosadašnji svakodnevni život i otežale i/ili onemogućile mnogobrojne uobičajene aktivnosti. Također, valja imati na umu kako se posljedice svake društvene krize nužno odražavaju i u ekonomskom području. Za primjer možemo uzeti političku krizu na Madagaskaru 2009. godine<sup>9</sup>, zdravstvenu krizu uzrokovanu ebolom u Sjevernoj Africi 2014. godine<sup>10</sup> te europsku migracijsku krizu 2015. godine<sup>11</sup>, koje su unatoč različitoj naravi svojih uzroka prouzročile nepovoljne ekonomske trendove. Negativan utjecaj takvih kriza na ekonomiju društva često dovodi do siromaštva stanovništva, a posljedično i socijalne nejednakosti koja predstavlja važan etiološki čimbenik kriminala.<sup>12,13</sup>

<sup>8</sup> Derenčinović; Getoš, *op. cit.* u bilj. 3, str. 204.

<sup>9</sup> Ploch, L.; Cook, N., *Madagascar's political crisis*, Library of Congress, Congressional Research Service, Washington, D.C., 2010., str. 14.

<sup>10</sup> Rohwerder, B., *Impact and implications of the Ebola crisis*, Applied knowledge & law services, 2014., str. 3.

<sup>11</sup> Rother, B.; Pierre, G.; Lombardo, D.; Herrala, R., *The Economic Impact of Conflicts and the Refugee Crisis in the Middle East and North Africa*, IMF, New York, 2016., str. 9.

<sup>12</sup> Kelly, M., *Inequality and crime*, Review of economics and Statistics, sv. 82, br. 4, 2000., str. 537; De Courson, B.; Nettle, D., *Why do inequality and deprivation produce high crime and low trust?*, Sci Rep, sv. 11, br. 1937, 2021., str. 1-11; Rufrancos, H.; Power, M., *Income inequality and crime: A review and explanation of the time – series evidence*, Sociology Criminology, sv. 1, 2013., str. 1 – 9; Krohn, M. D., *Inequality, unemployment and crime: A cross-national analysis*, The Sociological Quarterly, sv. 17, br. 3, 1976., str. 303 – 313.

<sup>13</sup> Premda se siromaštvo često promatra kao jedan od važnih osobnih etioloških čimbenika (Ellis, L.; McDonald, J., *Crime, Delinquency, and Social Status*, Journal of Offender Rehabilitation, sv. 32, 2001., str. 23), istraživanja ipak pokazuju kako upravo velika socijalna nejednakost u društvu češće od siromaštva dovodi do viših stopa kriminala (vidi Antonaccio, O.; Tittle, C. R.; Botchkovar, E.; Kranidiotis, M., *The correlates of crime and deviance: Additional evidence*, Journal of Research in Crime

Važno je spomenuti i teoriju rutinske aktivnosti<sup>14</sup> koja može razjasniti društvene procese i ponašanje pojedinaca u situacijama krize. Teorija počiva na postavci da zbog društvene krize dolazi do poremećaja u rutinskoj aktivnosti pojedinaca uslijed čega delinkvencija postaje jedna vrsta prilagođene rutinske aktivnosti.<sup>15</sup> Već spomenuta promjena u svakodnevnom životu pojedinaca uzrokovana epidemiološkim mjerama stvara podlogu za promjene u obrascima ljudskog ponašanja koje bi, prema teoriji rutinske aktivnosti, mogle biti od utjecaja na kriminal. Tri su ključna čimbenika u tom procesu: 1. motivirani počinitelj; 2. prikladna meta; 3. odsutnost kontrolnog mehanizma.<sup>16</sup> Kada je riječ o obiteljskom nasilju u koronakrizi te *lockdownu*, uočavamo kako sva tri navedena čimbenika uslijed dramatičnih promjena rutinskih aktivnosti posljedično mijenjaju stanje kriminala. Dok za određene vrste kriminala bilježimo znatan porast (npr. *cyber*-kriminal), na svjetskoj razini u odnosu na opći kriminal bilježimo pad.<sup>17</sup> Premda ova teorija ne može objasniti trend kretanja svih vrsta kriminala za vrijeme pandemije, može biti dobar izvor etioloških spoznaja kod, primjerice, kaznenih djela provala, *cyber*-kriminala i prijevara i dr. Primjerice, odsutnost ljudi s radnog mjesta može dovesti do porasta provala u poslovne prostore, ograničenost kretanja i češći rad *online* ima za posljedicu učestalije korištenje interneta<sup>18</sup>, pri čemu se onda stvara prilika za učestalije prevare putem interneta i sl. U navedenim situacijama javljaju se tri gore navedena glavna čimbenika koji prema predmetnoj teoriji omogućuju delinkventno ponašanje pojedinaca. Istraživanje autora Johnsona i Nikolovske<sup>19</sup> upućuje na to da teorija rutinske aktivnosti može objasniti promjenu trenda kriminala upravo na primjeru *cyber*-kriminala. No teorija rutinske aktivnosti može objasniti i obrnutu situaciju: zbog činjenice da ljudi manje izlaze iz vlastitih domova, rjeđe dolaze u situaciju da čine neke druge vrste delikata, npr. tučnjave, krađe, razbojništva

---

and Delinquency, sv. 47, br. 3, 2010., str. 297 – 328; Kelly, M., *Inequality and crime*, Review of economics and Statistics, sv. 82, br. 4, 2000., str. 530 – 539).

<sup>14</sup> Cohen, L. E.; Felson, M., *Social-Change and Crime Rate Trends – Routine Activity Approach*, American Sociological Review, sv. 44, br. 4, 1979., str. 588 – 608.

<sup>15</sup> Derenčinović; Getoš, *op. cit.* u bilj. 3, str. 225.

<sup>16</sup> Miro-Llinares, F., *Routine activity theory*, The Encyclopedia of Theoretical Criminology, First Edition, Blackwell Publishing Ltd., Oxford, 2014., str. 2.

<sup>17</sup> Felson, M.; Jiang, S.; Xu, Y., *Routine activity effects of the Covid-19 pandemic on burglary in Detroit*, Crime Science, sv. 9, br. 10, 2020., str. 1.

<sup>18</sup> Kemp, S.; Buil-Gil, D.; Moneva, A.; Miro-Llinares, F.; Diaz-Castano, N., *Empty Streets, Busy Internet: A Time-Series Analysis of Cybercrime and Fraud Trends During COVID-19*, Journal of Contemporary Criminal Justice, sv. 37, br. 4, str. 480 – 501.

<sup>19</sup> Johnson, S. D.; Nikolovska, M., *The effect of COVID-19 restrictions on routine activities and online crime*, SOC ARXiv papers, 2021., str. 1 – 24.

ili pak prometne delikte.<sup>20</sup>

I premda nijedna od navedenih teorija ne može sama za sebe objasniti sva etiološka pitanja o kriminalu u doba pandemije, kriminološke i sociološke spoznaje koje su upravo u grubim crtama navedene upućuju na to kako je hipoteza o utjecaju koronakrize na fenomenologiju kriminala – osnovana.<sup>21</sup> Već je u ovom trenutku izvjesno da će svijet, a osobito slabije razvijene države, pretrpjeti teške ekonomske gubitke<sup>22</sup>, a uslijed epidemioloških mjera može se očekivati da će se neki oblici kažnjivih ponašanja po logici stvari rjeđe događati (npr. krađe), dok će drugi (možda) biti učestaliji (npr. kibernetički kriminal).<sup>23</sup> No, iako je takav razvoj događaja logičan i kriminološki objašnjiv (kriza – apatija – ekonomski pad – delinkvencija), u nastavku navodimo aktualna istraživanja čiji rezultati (zasad<sup>24</sup>) ne potvrđuju navedenu hipotezu.

Jedno takvo istraživanje provedeno u Belgiji<sup>25</sup> pokazuje da su se stope kriminala smanjile tijekom *lockdowna*<sup>26</sup> uzrokovanim koronakrizom u odnosu na stope kriminala u istom periodu prethodnih godina.<sup>27</sup> Da su koronakriza i njo-

---

<sup>20</sup> Hou, M.; Zeng, Z.; Hu, X.; Hu, J., *Investigating the Impact of the COVID-19 Pandemic on Crime Incidents Number in Different Cities*, Journal of Safety Science and Resilience, 2022.

<sup>21</sup> Ashby, M., *Initial evidence on the relationship between corona virus pandemic and crime in the United States*, Crime Science Journal, sv. 9, br. 6, 2020.; Eisner, M.; Nivette, A., *Violence and the pandemic: Urgent questions for research*, Harry Frank Guggenheim Foundation, New York, 2020.

<sup>22</sup> Szmigiera, M., *Impact of the coronavirus pandemic on the global economy – Statistics & Facts*, Statista, 2021., <https://www.statista.com/topics/6139/covid-19-impact-on-the-global-economy/> (12. kolovoza 2021.)

<sup>23</sup> Vidi Hardyns, W.; Schokkenbroek, J. M.; Schapansky, E.; Keygnaert, I.; Ponnet, K.; Vandeviver, C., *Patterns of crime during the COVID-19 pandemic in Belgium*, SocArXiv, 2021.

<sup>24</sup> Valja međutim imati na umu kako se kriminal često poveća ne u samom periodu krize, već s određenim vremenskim odmakom: kad je kriza prošla, ali se njezine posljedice i dalje osjećaju u društvu (Singer, M., *Kriminologija*, prvo izdanje, Globus, Zagreb, 1994., str. 73). Navedeno svakako valja imati na umu u slučaju analize službenih kaznenih statistika koje se temelje na podacima o pravomoćno okončanim kaznenim i/ili prekršajnim postupcima.

<sup>25</sup> Hardyns *et al.*, *op. cit.* u bilj. 23, str. 9.

<sup>26</sup> *Lockdown* je razdoblje u kojem ljudi ne smiju napuštati svoje domove ili slobodno putovati zbog opasne bolesti (prema rječniku *Cambridge Dictionary*). Ovdje valja imati na umu da taj period nije u svakoj zemlji značio isto jer su se mjere koje je obuhvaćao razlikovale od zemlje do zemlje. Daljnje istraživanje konkretnih mjera u pojedinim zemljama premašilo bi opsege ovog rada, ali za pravu komparaciju *vis-a-vis* metodološke preciznosti valja biti svjestan te činjenice.

<sup>27</sup> “More specifically, crime rates decreased considerably during the pandemic loc-

me izazvana ograničenja izmijenili obrasce kriminalnog ponašanja, pokazuju i podaci istraživanja provedenog u Engleskoj.<sup>28</sup> Broj krađa i nasilnih delikata se umanjio, ali je porastao broj kaznenih djela prijevare i kibernetičkog kriminala u odnosu na godinu prije *lockdowna*.<sup>29</sup> Istraživanje provedeno na uzorku od 25 velikih gradova u SAD-u upućuje na smanjenje pojavnosti velikog dijela kriminala.<sup>30</sup> Tako se navodi da SAD svjedoči padu kriminala povezanog s drogom, krađa, provala, čak i nasilnih delikata.<sup>31</sup> Ipak, nije bilo takvog pada u pogledu ubojstava<sup>32</sup>, iako je ukupna stopa kriminala u mnogim gradovima pala čak 35 %: Pittsburgh, New York City, San Francisco, Philadelphia, Washington D. C. i Chicago.<sup>33</sup> I Južna Afrika 2020. godine za vrijeme *lockdowna* bilježi pad pojavnosti kriminala u usporedbi s 2019. godinom, i to pad od 71 % kod ubojstava, 85 % kod silovanja i 83 % kod tjelesnih napada.<sup>34</sup> Usporediv trend pada kriminala detektiran je u Latinskoj Americi<sup>35</sup>, Indiji<sup>36</sup> te Švicarskoj<sup>37</sup>.

---

kdown compared to average crime rates from the same period in previous years (2015 – 2019) and compared to absolute crime rates from 2019 for the following crime types: burglary (- 37% compared to average 2015 – 2019, - 26% compared to 2019), violence in public spaces (- 18% compared to average 2015 – 2019, - 17% compared to 2019), vehicle theft (- 29% compared to average 2015 – 2019, - 22% compared to 2019) and theft (- 31% compared to average 2015 – 2019, - 30% compared to 2019)” (Hardyns *et al.*, *op. cit.* u bilj. 23, str. 9).

<sup>28</sup> Office for national statistics of United Kingdom and Wales, *Crime in England and Wales: year ending March 2021.*, 2021., str. 1, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/bulletins/crimeinenglandandwales/yearendin-gmarch2021> (16. kolovoza 2021.).

<sup>29</sup> Office for national statistics of United Kingdom and Wales, *op. cit.* u bilj. 28, str. 4.

<sup>30</sup> Abrams, D. S., *COVID and Crime: An Early Empirical Look*, University of Pennsylvania, Institute for Law & Economics, sv. 194, br. 1, 2020., str. 1 – 43.

<sup>31</sup> *Ibid.*, str. 3.

<sup>32</sup> *Ibid.*

<sup>33</sup> *Ibid.*, str. 30.

<sup>34</sup> Marupeng, P., *Bheki Cele Says Serious Violent Crimes Dropped since Nationwide Lockdown*, Sowetan Live, 2020., <https://www.sowetanlive.co.za/news/southafrica/2020-04-05-bheki-cele-says-serious-violent-crimes-dropped-since-nationwide-lockdown>, str. 4 (12. kolovoza 2021.), prema: Eisner; Nivette, *op. cit.* u bilj. 21.

<sup>35</sup> Semple, K.; Ahmed, A., *Murder Rates See Steep Decline: “It’s Taking People Off the Streets”*, New York Times, 2020., str. 8, <https://www.nytimes.com/2020/04/11/world/americas/coronavirus-murder-latin-america-crime.html> (22. srpnja 2021.).

<sup>36</sup> Vidi Poblete-Cazenave, R., *The Impact of Lockdowns on Crime and Violence Against Women – Evidence From India*, 2020., [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=3623331](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3623331).

<sup>37</sup> Federal Statistical Office of Switzerland, *Press release Police Crime Statistics (CPS) 2020 Nearly 24,400 digital offences in 2020 according to the first results of police crime statistics*, 2021., <https://www.bfs.admin.ch/bfs/fr/home.assetdetail.16484104.html> (25.

No, od svih pojavnih oblika delinkvencije jedan oblik je posebno intrigantan kada ga se promatra u kontekstu koronakrize i posljedičnih epidemioloških mjera koje su u mnogim zemljama uključivale i već spomenuti *lockdown* te u kontekstu ekonomskog učinka pandemije na čimbenike za koje je poznato da doprinose toj vrsti delinkventnog ponašanja (nezaposlenost, financijska nesigurnost, stanje apatije).<sup>38</sup> Riječ je o obiteljskom nasilju.

## 2. KORONAKRIZA I OBITELJSKO NASILJE U SVIJETU

Ako se u *Google Scholar* tražilicu upišu ključne riječi “domestic violence” i “COVID-19”, tražilica izbací 34.400 radova u 2020. i 2021. godini, što svjedoči snažnom interesu znanstvene zajednice za predmetnu temu. Osim znanstvene zajednice<sup>39</sup>, brojni mediji i nevladine udruge<sup>40</sup> proteklih godinu i pol

---

srpnja 2021.).

<sup>38</sup> Piquero, A. R.; Jennings, W. G.; Jemison, E.; Kaukinen, C.; Knaul, F. M., *Domestic violence during the COVID-19 pandemic – Evidence from a systematic review and meta-analysis*, Journal of Criminal Justice, sv. 74, 2021., str. 1.

<sup>39</sup> Vodeći kriminolozi upozoravali su na to da je upravo razdoblje *lockdowna* stvorilo idealne uvjete za porast obiteljskog nasilja: “It is particularly argued that the lockdown has created the perfect storm for domestic violence to increase.” (Eisner; Nivette, *op. cit.* u bilj. 21), usporedi i: Cluver, L.; Lachman, J. M.; Sherr, L.; Wessels, I.; Krug, E.; Rakotomalala, S.; McDonald, K., *Parenting in a time of COVID – 19*, Lancet, sv. 395, br. 10231, 2020.; Abramson, A., *How COVID - 19 May Increase Domestic Violence and Child Abuse*, American Psychological Association, 2020., <https://www.apa.org/topics/covid%20-%2019/domestic%20-%20violence%20-%20child%20-%20abuse> (22. srpnja 2021.); Marques, E. S.; Moraes, C. L. D.; Hasselmann, M. H.; Deslandes, S. F.; Reichenheim, M. E., *Violence against women, children, and adolescents during the COVID - 19 pandemic: overview, contributing factors, and mitigating measures*, Cadernos de saude publica, br. 4, 2020., str. 30 – 36.

<sup>40</sup> Vidi sljedeće medije: NY TIMES, *A New Covid - 19 Crisis: Domestic Abuse Rises Worldwide*, 2020., <https://www.nytimes.com/2020/04/06/world/coronavirus - domestic - violence.html> (23. srpnja 2021.); LE FIGARO, *Violences contre les femmes à l'heure du confinement : une forte augmentation des signalements*, 2021., <https://madame.lefigaro.fr/societe/violences - contre - les - femmes - a - lheure - du - confinement - une - forte - augmentation - des - signalements - 120420 - 180685> (23. srpnja 2021.); DER BILD, *Die Statistik der Schande des Lockdown - Jahres 2021*, 2021., <https://www.bild.de/politik/inland/politik - inland/gewalt - gegen - kinder - die - statistik - der - schande - des - lockdown - jahres - 76531602.bild.html> (23. srpnja 2021.); THE GUARDIAN, *Lockdowns around the world bring rise in domestic violence*, 2020., <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns - world - rise - domestic - violence> (23. srpnja 2021.) i nevladine udruge: Taub, A., *A new Covid - 19 crisis: Domestic abuse rises worldwide*, The New York Times, 2020.; WHO, *Levels of domestic violence increase as COVID - 19 pandemic escalates*, 2021., <http://www.emro.who.int/violence - injuries>



raspravljaju o mogućem porastu obiteljskog nasilja u koronakrizi. I neka prijašnja istraživanja<sup>41</sup> pružaju potporu tvrdnjama da se tijekom i neposredno nakon situacija katastrofe pojavnost obiteljskog nasilja, ali i zlostavljanja djece – povećava<sup>42</sup>.

Za razliku od ostalih vrsta klasičnih delikata koje su za vrijeme koronakrize u mnogim zemljama u padu (vidi poglavlje 1.), obiteljsko nasilje je, čini se, u porastu, i to u velikom broju zemalja u svijetu. U Belgiji su *helpline* službe za obiteljsko nasilje prijavile porast broja poziva za vrijeme *lockdowna*<sup>43</sup>, a isto su potvrdile studije koristeći se metodom samoiskaza.<sup>44</sup> Kada govorimo o obiteljskom nasilju, valja imati na umu da ta vrsta delinkventnog ponašanja pati od velike tamne brojke zbog čega ju je izazovno istraživati te još izazovnije točno i sveobuhvatno odrediti.<sup>45</sup> Izvjesno je kako će službene statistike registriranog kriminala pokazivati manji porast nego studije koje se koriste metodom samoiskaza ili pak podacima *helpline* službi.<sup>46</sup> Dobar primjer za to je Meksiko, koji

---

- disabilities/violence - news/levels - of - domestic - violence - increase - as - covid - 19 - pandemic - escalates.html (23. srpnja 2021.); UN Women, *Violence against women during COVID – 19*, 2021., <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response/violence-against-women-during-covid-19> (23. srpnja 2021.); UNICEF, *During pandemic women and children are at greater risk of domestic violence*, 2020., <https://www.unicef.org/romania/press-releases/during-pandemic-women-and-children-are-greater-risk-domestic-violence> (23. srpnja 2021.).

<sup>41</sup> Fothergill, A., *Children, youth, and disaster*, Oxford Research Encyclopedia of Natural Hazard Science, 2008., str. 1; Peek, L.; Abramson, D.; Cox, R.; Fothergill, A.; Tobin, J., *Children and Disasters*, u: Rodríguez, H.; Quarantelli, E. L.; Dynes, R. R. (ur.), *Handbook of disaster research*, sv. 643, Springer, New York, 2007., str. 243.

<sup>42</sup> Zbog toga su neki porast obiteljskog nasilja za vrijeme koronakrize u svijetu nazvali “duplom pandemijom” (*double pandemic*) (Bettinger-Lopez, C.; Bro, A., *A double pandemic: Domestic violence in the age of COVID – 19*, Council on Foreign Relations, sv. 13, 2020., str. 1) i novom krizom (Taub, A., *A new Covid - 19 crisis: Domestic abuse rises worldwide*, The New York Times, 2020., str. 1).

<sup>43</sup> Hardyns *et al.*, *op. cit.* u bilj. 23, str. 2.

<sup>44</sup> *Ibid.*; Schokkenbroek, J. M.; Anrijs, S.; Ponnet, K.; Hardyns, W., *Locked Down Together: Determinants of Verbal Partner Violence During the COVID - 19 Pandemic*, *Violence and Gender*, sv. 8, 2021., str. 1 – 6.

<sup>45</sup> Ellsberg, M.; Heise, L.; Pena, R.; Agurto, S.; Winkvist, A., *Researching Domestic Violence against Women: Methodological and Ethical Considerations*, *Studies in Family Planning*, sv. 32, br. 1, 2001., str. 1 – 16; Getoš Kalac, A.-M.; Pribisalić, D., *Tamna i svijetla strana tamne brojke kriminala: o izazovima istraživanja nepoznanica i blagoslovu neznanja*, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, sv. 70, br. 5, 2020., str. 637 – 673.

<sup>46</sup> Hardyns *et al.*, *op. cit.* u bilj. 23, str. 6, str. 13; Bradbury-Jones, C.; Isham, L., *The pandemic paradox: The consequences of COVID - 19 on domestic violence*, *Journal of clinical nursing*, sv. 29, br. 13-14, 2020., str. 2048.

prema službenim statistikama bilježi pad obiteljskog nasilja, dok njihove *helpline* službe bilježe porast.<sup>47</sup> Porast obiteljskog nasilja bilježile su nevladine udruge i *helpline* službe i u Ujedinjenom Kraljevstvu<sup>48</sup>, Brazilu<sup>49</sup>, SAD-u<sup>50</sup>, Australiji<sup>51</sup>, Kini<sup>52</sup>, Švedskoj<sup>53</sup>, Švicarskoj<sup>54</sup>, Novom Zelandu<sup>55</sup> i Argentini<sup>56</sup>. Nedostatak ovih pokazatelja je to što *helpline* podaci predstavljaju neslužbene podatke te se gotovo uvijek odnose na broj poziva, a ne na broj događaja ili broj počinitelja, odnosno žrtava. To svjedoči o određenoj nedostatnosti izvora podataka za obiteljsko nasilje u takvim istraživanjima. Stoga valja biti posebno pažljiv pri interpretaciji podataka.

Usprkos činjenici da se o porastu obiteljskog nasilja i u vrijeme zadnje velike gospodarske krize 2008. godine pisalo u medijima<sup>57</sup> i znanstvenim radovima<sup>58</sup>,

<sup>47</sup> Balmori de la Miyar, J. R.; Hoehn-Velasco, L.; Silverio-Murillo, A., *Druglords Don't Stay at Home: COVID - 19 Pandemic and Crime Patterns in Mexico City*, Journal of Criminal Justice, sv. 72, 2020., str. 6 – 7.

<sup>48</sup> Office for National Statistics of United Kingdom and Wales, *Domestic abuse during the coronavirus (covid-19) pandemic*, 2020., str. 1, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/articles/domesticabuseduringthecoronaviruscovid19pandemicenglandandwales/november2020#main> - points (23. srpnja 2021.); Ingala Smith, K., *Counting dead women*, 2020., <https://kareningalasmith.com/> (16. kolovoza 2021.).

<sup>49</sup> Oliveira, D.; Oliveira, P.; Rocha, F.; Diaz, M. D. M.; Pereda, P. C., *COVID-19, isolamento social e violência doméstica: evidências iniciais para o Brasil*, FEA/USP, Anais 48º Encontro Nacional de Economia, sv. 17, 2020., str. 11.

<sup>50</sup> Jetelina, K. K.; Knell, G.; Molsberry, R. J., *Changes in intimate partner violence during the early stages of the COVID - 19 pandemic in the USA*, Injury Prevention, sv. 27, 2021., str. 95.

<sup>51</sup> Pfitzner, N.; Fitz-Gibbon, K.; Meyer, S.; True, J., *Responding to Queensland's 'shadow pandemic' during the period of COVID - 19 restrictions*, Monash Gender and Family Violence Prevention Centre, 2020., str. 14.

<sup>52</sup> Zhang H., *The Influence of the Ongoing COVID - 19 Pandemic on Family Violence in China*, Journal of Family Violence, sv. 4, 2020., str. 5.

<sup>53</sup> Gerell, M.; Kardell, J.; Kindgren, J., *Minor covid - 19 association with crime in Sweden*, Crime Science, sv. 9, br. 19, 2020., str. 5 – 6.

<sup>54</sup> Federal Statistical Office of Switzerland, *op. cit.* u bilj. 37.

<sup>55</sup> New Zealand Family Violence Clearinghouse (NZFVC), *Preventing and Responding to Family, Whānau and Sexual Violence during COVID – 19*, 2020., <https://nzfvc.org.nz/COVID-19/preventing-respondering-violence-COVID-19> (25. srpnja 2021.).

<sup>56</sup> Perez-Vincent, S. M.; Carreras, E.; Gibbons, M. A.; Murphy, T. E.; Rossi, M. A., *COVID - 19 lockdowns and domestic violence: evidence from two studies in Argentina*, Institutions for Development Sector, Inter-American Development Bank, 2020., str. 14.

<sup>57</sup> Na primjer, Washington Post, 2009., <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/07/14/AR2009071403618.html> (16. kolovoza 2021.).

<sup>58</sup> Schneider, D.; Harknett, K.; McLanahan, S., *Intimate partner violence in the great rece-*

naknadna je analiza u nekim slučajevima upućivala na drukčije nalaze, odnosno da do takvog prvotno utvrđenog porasta zapravo i nije došlo.<sup>59</sup> Iz tog razloga pri analizi ovih podataka treba biti oprezan i imati na umu da će se prava slika fenomenologije obiteljskog nasilja i moguće promjene u trendu (porast/pad) moći vidjeti tek s određenim vremenskim odmakom. No, ne treba zaboraviti ni to kako istraživanja upućuju na zaključak da su nezaposlenost i nizak socijalni status važan rizični čimbenik nasilja među intimnim partnerima.<sup>60,61</sup> Uparujući to s podatkom da je u većini europskih zemalja stopa nezaposlenosti 2020. godine značajno porasla<sup>62,63</sup>, vrlo je izgledno kako će nepovoljne gospodarske prilike i loša financijska situacija pojedinaca biti od nepovoljnog utjecaja kada je riječ o obiteljskom nasilju.<sup>64</sup>

---

ssion, *Demography*, sv. 53, br. 2, 2016., str. 471 – 505.

<sup>59</sup> Peterson, R., *Employment, unemployment and rates of intimate partner violence: evidence from the national crime victim surveys*, u: Deflem, *op. cit.* u bilj. 2, str. 171.

<sup>60</sup> Renzetti, C. M., *Violence Against Women*, Applied Research Forum – National Online Resource Center on violence against women, sv. 15, br. 10, 2009., str. 1147; Salari, S. M.; Baldwin, B. M., *Verbal, Physical, and Injurious Aggression Among Intimate Couples Over Time*, *Journal of Family Issues*, sv. 23, br. 4, 2002., str. 527; Eisner; Nivette, *op. cit.* u bilj. 21, str. 6; Benson, M. L.; Fox, G. L.; DeMaris, A.; Van Wyk, J., *Neighborhood Disadvantage, Individual Economic Distress and Violence Against Women in Intimate Relationships*, *Journal of Quantitative Criminology*, sv. 19, 2003., str. 213.

<sup>61</sup> Dok suprotno – zaposlenost i dobra financijska situacija smanjuju vjerojatnost za nasilje među intimnim partnerima (Farmer, A.; Tiefenthaler, J., *Explaining the Recent Decline in Domestic Violence*, *Contemporary Economic Policy*, Western Economic Association International, sv. 21, br. 2, 2003., str. 159).

<sup>62</sup> EUROSTAT, *Unemployment rate rose in the majority of EU regions in 2020, 2021.*, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210428-1> (16. kolovoza 2021.).

<sup>63</sup> Procjenjuje se kako je od početka koronakrize samo u Kini, koja je jedna od najjačih ekonomija na svijetu, a ujedno i zemlja koja je prva zabilježila epidemiju, pet milijuna ljudi izgubilo posao (“Unemployment rate of 6.2% in February, due to the impact of the epidemic, the demand for employment of enterprises has decreased.”, Lin, F., *National Bureau of statistics: Southern Metropolis Daily*, 2020., prema: Zhang, *op. cit.* u bilj. 52, str. 1 – 11.)

<sup>64</sup> UNODC, *Monitoring the impact of economic crisis on crime*, 2012., [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/GIVAS\\_Final\\_Report.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/GIVAS_Final_Report.pdf) (16. kolovoza 2021.).

### 3. KORONAKRIZA I OBITELJSKO NASILJE U HRVATSKOJ

Bojazan o porastu obiteljskog nasilja za vrijeme koronakrize zahvatila je javnost i medije<sup>65</sup>, brojne nevladine udruge<sup>66</sup>, ali i resorna tijela za zaštitu od obiteljskog nasilja<sup>67</sup> te političare<sup>68</sup> u Hrvatskoj. Premda je međunarodna znanstvena zajednica uložila značajne napore u pokušaju objašnjenja i predviđanja kako će se koronakriza odraziti na fenomenologiju obiteljskog nasilja, o čemu svjedoči pozamašan broj znanstvenih i stručnih radova (vidi poglavlje 2. ovog rada), domaća znanstvena zajednica, čini se, nije bila tako ažurna.<sup>69</sup> S obzirom

<sup>65</sup> Vidi 24sata, *Raste broj obiteljskog nasilja – europske države traže solucije*, 2021., <https://www.24sata.hr/news/raste-broj-obiteljskog-nasilja-europske-drzave-traze-solucije-770497> (2. kolovoza 2021.); Jutarnji, *Selak Raspudić: U 2020 porastao broj kaznenih djela obiteljskog nasilja za 30,5 posto*, 2021., <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/selak-raspudic-u-2020-porastao-broj-kaznenih-djela-obiteljskog-nasilja-za-30-5-posto-15053444> (2. kolovoza 2021.); N1, *Obiteljsko nasilje u svijetu je eskaliralo, kakva je situacija u Hrvatskoj?*, 2020., <https://hr.n1info.com/crna-kronika/a496343-obiteljsko-nasilje-u-svijetu-je-eskaliralo-kakva-je-situacija-u-hrvatskoj/> (2. kolovoza 2021.).

<sup>66</sup> Vidi Udruga B.a.b.e., *Nasilje nad ženama u doba korone*, 2020., <https://babe.hr/1222-nasilje-nad-zenama-u-doba-korone/> (2. kolovoza 2021.); Udruga Domine, *Apel za pomoć žrtvama nasilja u krizi izazvanoj pandemijom koronavirusa*, 2020., <https://www.domine.hr/?lang=hr&index=50&cid=13770> (2. kolovoza 2021.); Udruga Hera, *Podrška žrtvama obiteljskog nasilja tijekom pandemije korona virusa*, 2021., <https://udruga-hera.info/podrska-zrtvama-obiteljskog-nasilja-tijekom-pandemije-koronavirusa/> (2. kolovoza 2021.) i dr.

<sup>67</sup> Vidi Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, *UPOZORENJE: Za vrijeme izolacije raste rizik za obiteljsko nasilje i zlostavljanje djece*, 2020., <https://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno/novosti/upozorenje-za-vrijeme-izolacije-raste-rizik-za-obiteljsko-nasilje-i-zlostavljanje-djece/> (2. kolovoza 2021.); Pravobraniteljica za djecu, *Izvešće o radu pravobraniteljice za djecu 2020*, 2021., Republika Hrvatska.

<sup>68</sup> Vidi Saborski odbor za ravnopravnost spolova, 2021.; Vlada RH, *Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021 – 2026*, 2021., RH; Saborski odbor za ravnopravnost spolova, *Sjednica saborskog odbora*, 2020., <https://www.sabor.hr/hr/press/priopcenja/odrzana-sjednica-odbora-za-ravnopravnost-spolova-o-porastu-nasilja-u-obitelji-u> (2. kolovoza 2021.).

<sup>69</sup> U Hrvatskoj je objavljen samo jedan znanstveni rad koji se zapravo tek dotiče te tematike. Riječ je o radu autorica Kovčo Vukadin i Škarica (Kovčo Vukadin, I.; Škarica, D., *Obiteljsko nasilje u vrijeme pandemije COVID - 19: Stavovi hrvatskih studenata*, TEMIDA, sv. 24, br. 1, 2021., str. 25 – 54), koji doduše ne istražuje samo fenomenologiju ili etiologiju obiteljskog nasilja, već stavove studenata o obiteljskom nasilju u pandemijskim uvjetima (N=224), pri čemu su rezultati pokazali kako studenti smatraju da su mjere za suzbijanje koronavirusa dovele do porasta obiteljskog nasilja, ali i kako ne misle da policija dobro postupa niti da žrtve dobivaju dovoljnu pomoć i podršku u pandemijskim uvjetima.

na to da u Hrvatskoj službe za prijavu nasilja i nevladine udruge koje se bave zaštitom od obiteljskog nasilja nisu objavile izvješća o broju prijava/poziva za vrijeme korona krize, dok je općenito slabo razvijena kultura otvorenih podataka u području prevencije i procesuiranja kriminala, preostaje doista malo izvora za empirijsku provjeru hipoteze o porastu obiteljskog nasilja u doba koronakrize. U tom smislu na raspolaganju su dva izvora podataka. Jedan su otvoreni podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS), a drugi su podaci iz Kalendara obiteljskog nasilja<sup>70</sup> Ministarstva unutarnjih poslova (dalje u tekstu: MUP). MUP na svojoj službenoj mrežnoj stranici svakodnevno objavljuje broj prijavljenih kaznenih djela i prekršaja obiteljskog nasilja te njihovu pojavnost po županijama, i to počevši od 29. ožujka 2019. godine do danas (nažalost bez konkretnog broja prijava po županijama i bez dostupnosti same baze podataka). U predmetnom se radu koriste podaci MUP-a<sup>71</sup> jer oni, osim što mogu poslužiti kao mjerodavan izvor saznanja o registriranoj incidenciji obiteljskog nasilja prije, za vrijeme i nakon *lockdowna* u Hrvatskoj, za razliku od podataka DZS-a, predstavljaju najažurniji izvor takvih podataka s obzirom na to da se svakodnevno ažuriraju. U smislu ograničenja predmetnog istraživanja valja istaknuti da bi buduća istraživanja svakako trebala uzeti u obzir i dodatne podatke kako bi se obuhvatnije istražio utjecaj koronakrize na obrasce delinkventnog ponašanja u sferi nasilja u obitelji. U tom smislu, osim pojavnosti, bilo bi zanimljivo analizirati jesu li kaznena djela/prekršaji bili teži/lakši, koja vrsta nasilja je prevladavala (verbalno, fizičko, ekonomsko), je li i kako *lockdown* utjecao na nasilje među intimnim partnerima, nasilje nad djecom, nasilje nad starijim članovima obitelji i sl., je li se obiteljsko nasilje intenziviralo u onim obiteljima u kojima se nasilje već događalo (recidivizam) ili se povećao broj primarnih delinkvenata, je li i kako koronakriza utjecala na profile žrtava (mlađi/stariji, žene/muškarci, zaposleni/nezaposleni i sl.) i na profile počinitelja (nezaposleni, recidivisti, primarni delinkventi, mlađi/stariji, muškarci/žene).

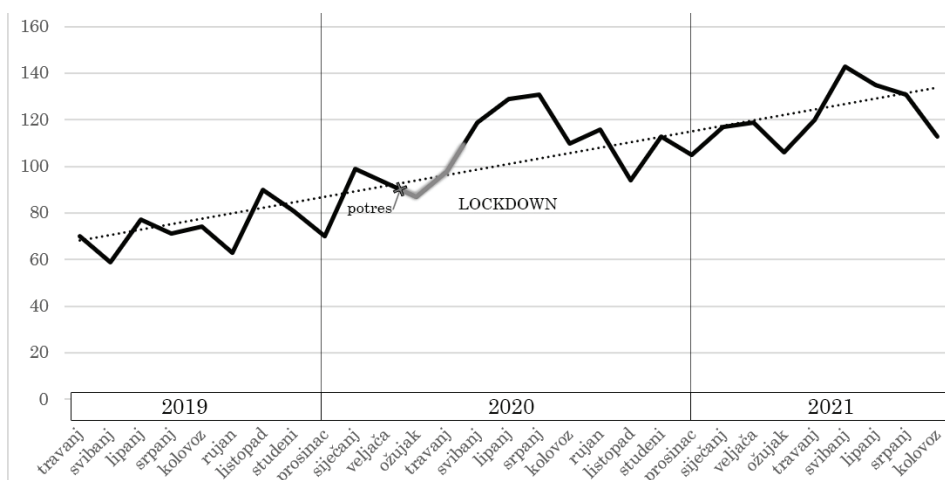
Osim *lockdowna*, određena područja Hrvatske u tom periodu suočila su se s još jednom prirodnom katastrofom, a riječ je o potresu koji je zahvatio grad Zagreb 22. ožujka 2020. godine s epicentrom sedam kilometra sjeverno od

<sup>70</sup> <https://mup.gov.hr/kalendar-nasilja/283308>.

<sup>71</sup> Metodološko pojašnjenje: MUP-ov Kalendar obiteljskog nasilja svakodnevno bilježi broj kaznenih i prekršajnih prijava/događaja obiteljskog nasilja. Prijave se odnose na kazneno djelo obiteljskog nasilja iz članka 179.a Kaznenog zakona (Narodne novine, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021) i na prekršaj nasilja u obitelji iz čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, br. 70/2017, 126/2019, 84/2021). Kalendar bilježi ukupan broj prijava/događaja u proteklih 24 sata po županijama. S obzirom na nedostatak baze podataka, podaci prikazani u radu vađeni su ručno (dan po dan).

gradskog središta (Markuševac). Potres je nacionalno specifični čimbenik koji se vremenski preklapio s pandemijom i *lockdownom*, a kao i druge prirodne katastrofe vrlo izgledno može imati i snažan društveni učinak. Iz tog razloga na grafu 1. i grafu 3. obilježeno je razdoblje *lockdowna* u Hrvatskoj, ali i naznačen datum potresa. U nastavku se prikazuju podaci istraživanja za razdoblje od 1. travnja 2019. godine, zaključno sa 31. kolovoza 2021. godine.<sup>72</sup>

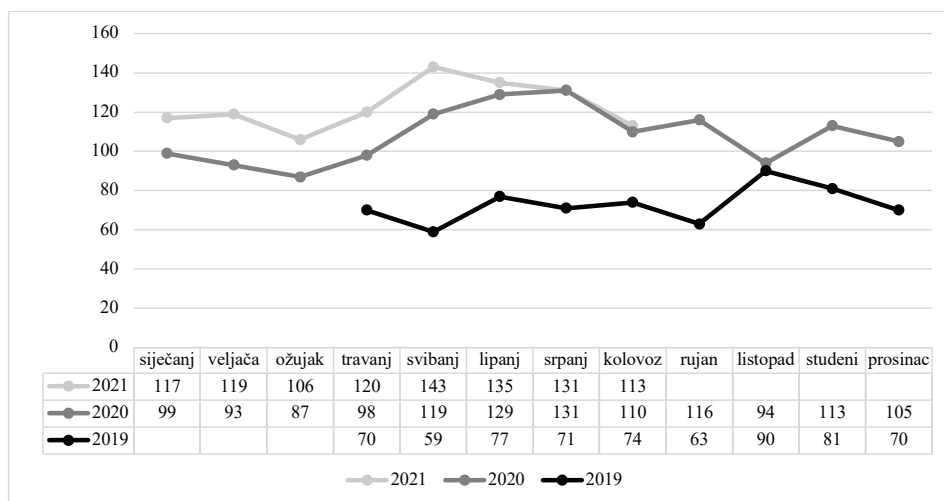
**Graf 1.** Prikaz trenda kretanja *kaznenih* prijava obiteljskog nasilja u Hrvatskoj (od 1. travnja 2019. do 1. rujna 2021. godine)



Vidimo (graf 1.) kako broj kaznenih prijava za obiteljsko nasilje koje bilježi MUP u promatranom razdoblju kontinuirano raste, pri čemu je na temelju dostupnih podataka nemoguće sa sigurnošću odrediti je li u periodu *lockdowna* riječ o 'normalnom' kretanju broja evidentiranih prijava, kakvo uočavamo kroz čitavo promatrano razdoblje, ili pak o kretanju koje je pod određenim utjecajem *lockdowna* i/ili potresa. No, svakako je zanimljivo što vrlo slično kretanje (mali pad i nagli porast) vidimo i u periodu ožujak – svibanj 2020. godine i u periodu ožujak – svibanj 2021. godine, što (neovisno o općem trendu porasta broja prijava) upućuje na moguću zakonitost trenda, nevezano uz *lockdown* i/ili potres. Navedeno je još zornije prikazano sljedećim grafom (graf 2.) kada uporedimo iste periode 2019. i 2020. godine.

<sup>72</sup> S obzirom na to kako Kalendar obiteljskog nasilja počinje s datumom 29. ožujka 2019. godine, autorice su odlučile analizirati podatke od 1. travnja te zadnja tri dana u ožujku 2019. godine ne uključiti kako bi prikazani mjeseci bili cjeloviti.

**Graf 2.** Usporedba broja kaznenih prijava obiteljskog nasilja po mjesecima u Hrvatskoj u 2019., 2020. i 2021. godini



Na grafu 2. prikazan je kontinuirani blagi porast broja kaznenih prijava obiteljskog nasilja. Najmanji broj prijava zabilježen je u 2019. godini (svibanj, 59 prijava), dok je u 2021. godini zabilježen mjesec s najvećim brojem prijava (svibanj, 143 prijave). U promatranom razdoblju raste i broj maksimalnog broja prijava zaprimljenih u jednom mjesecu. Tako je u 2019. godini najveći broj prijava u jednom mjesecu 90, dok je taj broj u 2020. godini 131, a u 2021. godini 143 prijave. Premda podaci ne obuhvaćaju kompletnu 2019. (nedostaje siječanj – ožujak) ni cijelu 2021. (nedostaje rujan – prosinac), možemo zaključiti da broj kaznenih prijava iz godine u godinu blago raste.<sup>73</sup> Iako navedeni porast upućuje na povećanu incidenciju obiteljskog nasilja, ne može se sa sigurnošću isključiti ni potencijalno povećanu sklonost žrtava i/ili svjedoka da prijave obiteljsko nasilje, a time i smanje tamnu brojku. Zanimljivo je da se mjeseci u kojima se bilježio najveći broj kaznenih prijava obiteljskog nasilja razlikuju ovisno o tome promatramo li razdoblje prije koronakrize (2019. godina) ili za vrijeme koronakrize (2020. i 2021. godina). Naime, u 2019. godini prva dva mjeseca s najvećim brojem kaznenih prijava su listopad i studeni, dok su u 2020. godini to lipanj i srpanj, a u 2021. svibanj i lipanj. Premda značajan broj istraživanja upućuje na to da su stope (obiteljskog) nasilja više u ljetnim mjesecima<sup>74</sup>

<sup>73</sup> To se vidi i ako uzmemo u obzir da je najmanji broj kaznenih prijava u jednom mjesecu u 2021. godini bio gotovo dva puta veći od najmanjeg broja prijava u jednom mjesecu u 2019. godini.

<sup>74</sup> Još je i Quetelet pisao da neugodno visoke temperature povećavaju frustraciju pojedinaца, što vodi do agresivnog ponašanja (Quetelet, A., *A treatise on man and the*

nego ostatku godine<sup>75</sup>, neka novija pokazuju kako je obiteljskog nasilja više u jesenskim odnosno zimskim mjesecima.<sup>76</sup> Ipak, postavlja se pitanje kako to da su obje godine koronakrize zabilježile više prijave obiteljskog nasilja za (pro) ljetnih mjeseci, dok je godina prije koronakrize zabilježila najveći broj prijava za hladnijih mjeseci? Jednoznačan odgovor na to pitanje nije moguće dati s obzirom na nedostatak mjerodavnih podataka (primjerice, o temperaturi i općenito vremenskim prilikama te epidemiološkim mjerama koje su bile na snazi u tom periodu 2020. i 2021.), a i činjenicu da bi za fundirani zaključak o tome valjalo sagledati duže razdoblje.

---

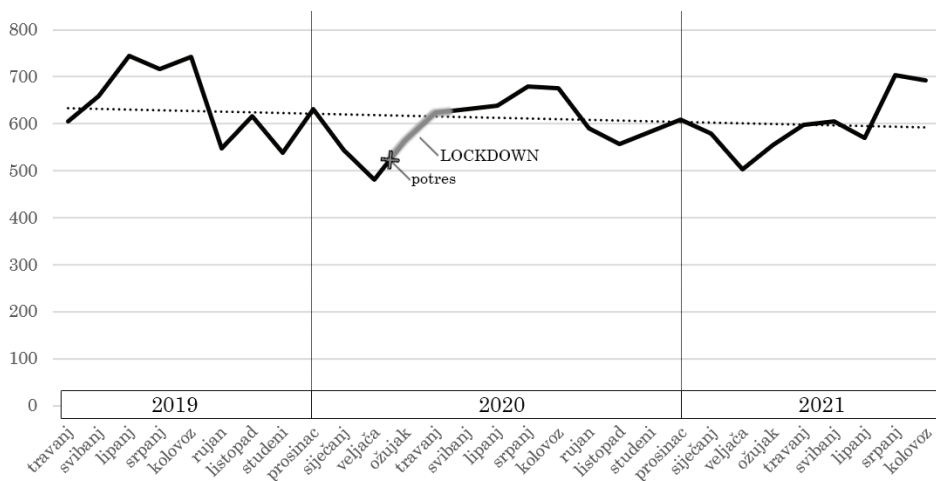
*development of his faculties* (transl. R. Knox), Burt Franklin, New York, 1968.). Teorija rutinske aktivnosti također ide u tom smjeru te govori o tome da će se s porastom temperature povećati frustracija pojedinaca i na taj način dovesti do nasilja kao često 'strastvenog' delikta, što potvrđuju i nalazi da na imovinske delikte godišnje doba nema takav efekt (vidi Anderson, C. A., *Temperature and aggression: ubiquitous effects of heat on occurrence of human violence*, Psychological bulletin, sv. 106, br. 1, 1989., str. 74 – 96).

<sup>75</sup> Lauritsen, J. L.; White, N., *Seasonal patterns in criminal victimization trends*, US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, 2014., str. 1; Hipp, J. R.; Bauer, D. J.; Curran, P.; Bollen, K. A., *Crimes of Opportunity or Crimes of Emotion? Testing Two Explanations of Seasonal Change in Crime*, Social Forces, sv. 82, br. 4, 2004., str. 1353; McDowall, D.; Loftin, C.; Pate, M., *Seasonal cycles in crime, and their variability*, Journal of Quantitative Criminology, sv. 28, br. 1, 2012., str. 391; Cohn, E. G., *Weather and crime*, British Journal of Criminology, br. 3081, 1990., str. 61.

<sup>76</sup> Koutaniemi, E. M.; Einiö, E., *Seasonal variation in seeking help for domestic violence based on Google search data and Finnish police calls in 2017*, Scandinavian journal of public health, sv. 49, br. 3, 2021., str. 258.

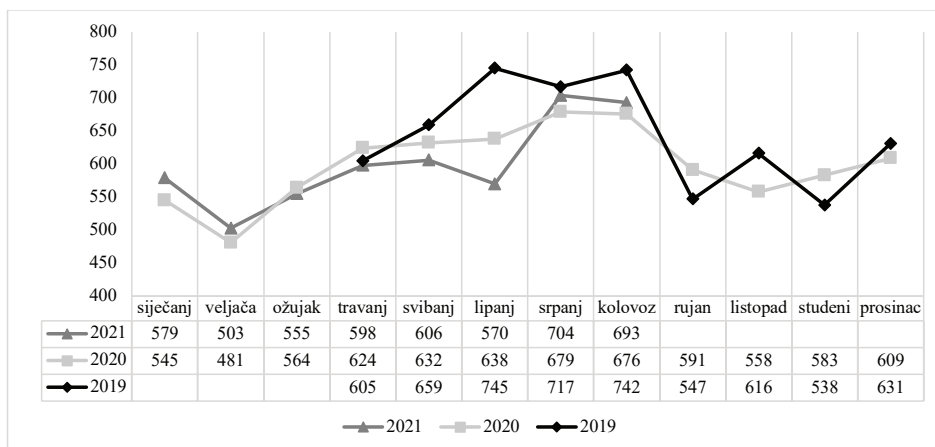


**Graf 3.** Prikaz broja *prekršajnih* prijava obiteljskog nasilja u Hrvatskoj (od 1. travnja 2019. do 1. rujna 2021. godine)



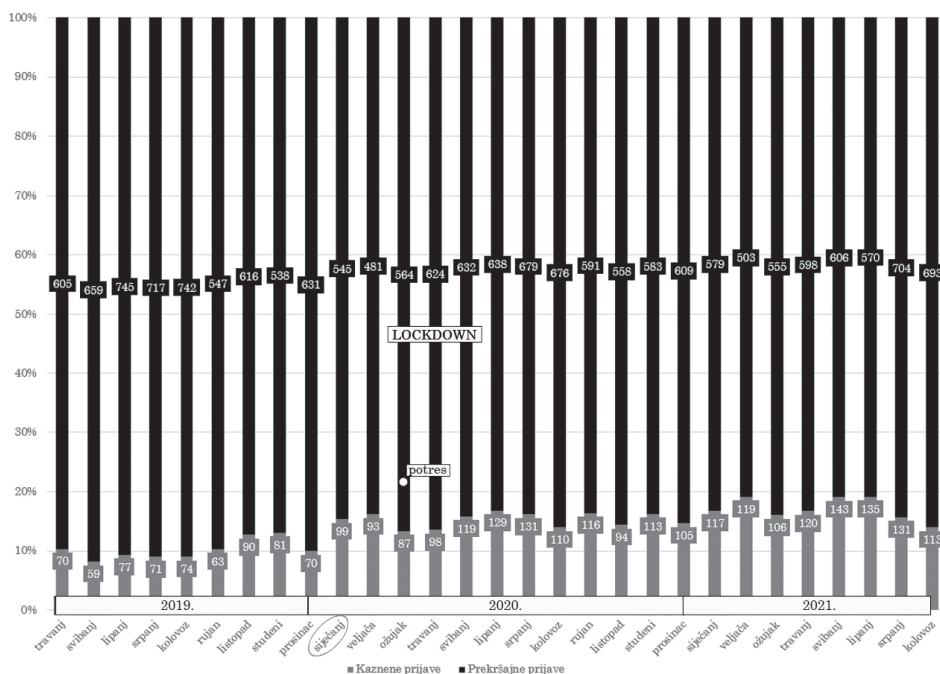
Promatrajući graf 3. uočavamo kako isti u mnogočemu prati graf 1., s time da za razliku od broja kaznenih prijava za obiteljsko nasilje koji stalno blago raste, ovdje vidimo kako broj prekršajnih prijava za obiteljsko nasilje stalno i vrlo blago pada. Ponovno je zamjetno kretanje na početku (veljača – travanj) 2020. i 2021. godine, koju karakterizira nagli pad broja prijava koji prati izraženi porast proja prijava. Navedeno usporedivo kretanje još je jasnije vidljivo na grafu 4.

**Graf 4.** Usporedba broja *prekršajnih* prijava obiteljskog nasilja po mjesecima u Hrvatskoj u 2019., 2020. i 2021. godini



Za razliku od kaznenih prijava trend kretanja broja prekršajnih prijava obiteljskog nasilja nije tako pravocrtan. Graf 4. prikazuje da je 2019. godine zabilježen najveći broj prijava u jednom mjesecu (745), s tim da od tada broj prijava (gotovo) stalno vrlo blago pada. Nameće se logično pitanje je li taj blagi pad broja prekršajnih prijava u vezi s blagim porastom broja kaznenih prijava, posebno i zbog uočenih sličnosti kretanja u 2020. i 2021. godini, što bi mogla biti posljedica povećane osjetljivosti tijela gonjenja koja učestalije posežu za kaznenopravnim umjesto prekršajnim postupkom, ili pak posljedica učestalije pojave težih oblika obiteljskog nasilja koji po prirodi stvari pripadaju u područje kaznenog, a ne prekršajnog progona. U 2020. godini u jednom razdoblju bilježimo blagi porast (od veljače do srpnja), a zatim opet blagi pad (od kolovoza do studenog), da bi kraj iste godine bio obilježen blagim porastom. 2021. godina bilježi pak porast od veljače do lipnja, da bi zadnji podaci za srpanj opet pokazali blagi porast. Usporedbe radi, prema podacima DZS-a o prekršajima za nasilničko ponašanje u obitelji broj okrivljenih punoljetnih osoba iznosio je: 12.429 u 2016., 12.589 u 2017., 10.636 u 2018., 9.551 u 2019., 8.036 u 2020. (DZS, 2021.), što upućuje na kontinuirani trend pada u zadnjih pet godina. Sveukupno gledano, analizirani podaci ukazuju na blagi pad broja prekršajnih prijava za obiteljsko nasilje od 2019. do 2021. godine, što se uklapa u duži trend blagog pada unatrag nekoliko godina (DZS-ovi podaci). Bolju vidljivost trenda kretanja kaznenih i prekršajnih prijava prije i za vrijeme koronakrize vidimo na grafu 5.

**Graf 5.** Prikaz ukupnosti kaznenih i prekršajnih prijava obiteljskog nasilja po mjesecima u Hrvatskoj (travanj 2019. – rujan 2021. godine)



Na grafu 5. jasno uočavamo kako postupno raste i udio i broj kaznenih prijava obiteljskog nasilja u ukupnosti broja prijava svih kažnjivih ponašanja obiteljskog nasilja (prekršaji i kaznena djela), dok istovremeno udio, ali i broj prijava prekršaja obiteljskog nasilja pada. S time da valja napomenuti i kako, promatrajući mjesečne trendove, vidimo da se pad i rast po mjesecima često prate i kod kaznenih i prekršajnih prijava, odnosno kada broj kaznenih prijava u mjesecu raste, (gotovo uvijek) raste i broj prekršajnih prijava, dok s druge strane kada broj kaznenih prijava pada, u tom mjesecu obično pada i broj prekršajnih prijava. Za sveobuhvatnu analizu valjalo bi uzeti u obzir veći opseg podataka i čimbenika, što bi premašilo opseg i svrhu ovog rada, ali autorice upozoravaju na zaoštrene normativne promjene koje su vrlo izgledno mogle značajno doprinijeti takvom trendu.

Naime, 1. siječnja 2020. godine izmijenile su se zakonske odredbe koje se tiču obiteljskog nasilja te je proširen broj slučajeva koji potpadaju pod kaznena djela, a istovremeno sužen broj slučajeva koji potpadaju pod prekršaje nasilja u obitelji.<sup>77</sup> Dodatno, ove podatke valja promatrati i u kontekstu trenda pada

<sup>77</sup> Promjenom se dopunio zakonski opis kaznenog djela nasilja u obitelji iz članka 179.a Kaznenog zakona (Kazneni zakon, Narodne novine, br. 125/2011, 144/2012,

prekršaja obiteljskog nasilja koji je, kako je navedeno, započeo i prije koronakrize<sup>78</sup>, stoga je ovaj pad u skladu s već započetim trendom, do kojeg obično dolazi kada tijela gonjenja, predviđajući normativne izmjene, i prije njihova stupanja na snagu pomalo počinju po njima postupati.<sup>79</sup>

Osim koronakrize koja još uvijek traje, predviđanja o porastu obiteljskog nasilja često su se odnosila na razdoblje *lockdowna*, imajući na umu kako se obiteljsko nasilje najčešće događa upravo u domu. Moglo se očekivati, a mnoga istraživanja to i potvrđuju, da će baš u tom periodu doći do porasta obiteljskog nasilja, dok će se druge vrste kriminala, koji se češće odvija na javnim mjestima (poput krađe), u vremenu *lockdowna* smanjiti (vidi poglavlje 1. i 2. ovog rada). Je li *lockdown* izmijenio učestalost prijave obiteljskog nasilja u Hrvatskoj u odnosu na godinu prije i godinu poslije, analizirano je u nastavku.

Pandemija koronavirusa proširila se na Hrvatsku 25. veljače 2020. s prvim slučajem zaraze u Zagrebu. Dana 11. ožujka 2020. donesena je *Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2*.<sup>80</sup> Nedugo nakon navedene Odluke 16. ožujka 2020. godine zatvorene su sve obrazovne ustanove institucije u Hrvatskoj<sup>81</sup> te je Hrvatska ušla u *lockdown* iz kojeg je izišla tek gotovo dva mjeseca poslije.<sup>82</sup> Iz tog razloga autorice u nastavku promatraju

---

56/2015, 61/2015, 101/2017, 118/2018, 126/2019, 84/2021) na način da je navedeno kazneno djelo dopunjeno stanjem dugotrajne patnje kao novim obilježjem djela (posljedica dugotrajne patnje postavljena je doduše alternativno, a ne kumulativno, stoga je na taj način sadržajno proširila biće kaznenog djela). Što se prekršajne odgovornosti tiče, izmjenama čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji u zakonski opis kojim se definira nasilje u obitelji dodan je uvjet nepostojanja tjelesne ozljede, što znači da svaki slučaj nasilja u obitelji koji ima za posljedicu tjelesnu ozljedu automatski ne pripada pod prekršaj, već *argumentum a contrario* u kazneno djelo. Time je *de facto* suženo biće prekršajnog djela nasilja u obitelji (Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 70/2017, 126/2019, 84/2021).

<sup>78</sup> Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, *Izvjeshće o radu za 2018. godinu*, Republika Hrvatska, 2019., str. 10.

<sup>79</sup> Usporediv razvoj bio je jasno vidljiv i kod normativne reforme u sferi suzbijanja zlouporabe opojnih droga, vidi opširnije u: Derenčinović, D.; Getoš, A.-M., *Croatian Drug Policy: Penal Liberalisation, its Impact, and Current Trends. Unterwegs in Kriminologie und Strafrecht – Exploring the World of Crime and Criminology*, u: Haferkamp, R.; Kilchling, M.; Kinzig, J.; Oberwittler, D.; Wößner, G. (ur.), *Festschrift für Hans-Jörg Albrecht*, Duncker & Humblot in coop. with Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften e.V., Berlin, Freiburg, 2020., str. 903 – 916).

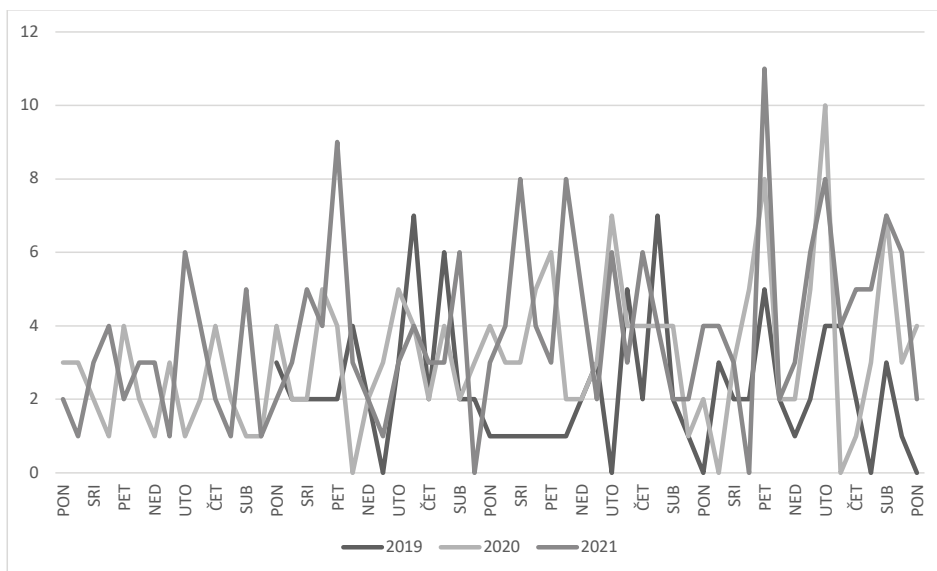
<sup>80</sup> Ministarstvo zdravstva, *Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2*, 2020., RH.

<sup>81</sup> Uključujući i vrtiće, osim dežurstva: <https://www.koronavirus.hr/o-skolovanju/13>.

<sup>82</sup> Teško je odrediti točan datum ulaska u *lockdown* s obzirom na česte promjene u propisima u tom periodu i nepostojanja jasne definicije tog pojma. Autorice smatraju

podatke u periodu od 16. ožujka do 11. svibnja u 2020. i 2021. godini, dok je za 2019. uzet period od 1. travnja do 11. svibnja (bez ožujka zbog nedostatka podataka u MUP-ovu Kalendaru za cijeli ožujak). U nastavku su prikazana kretanja broja kaznenih i prekršajnih prijava obiteljskog nasilja u razdoblju *lockdowna* po danima u tjednu (anticipirajući da će kroz razdoblja vikenda prijave obiteljskog nasilja biti učestalije).

**Graf 6.** Prikaz kretanja broja *kaznenih* prijava obiteljskog nasilja u razdoblju *lockdowna* po danima u tjednu u Hrvatskoj u 2019., 2020. i 2021. godini



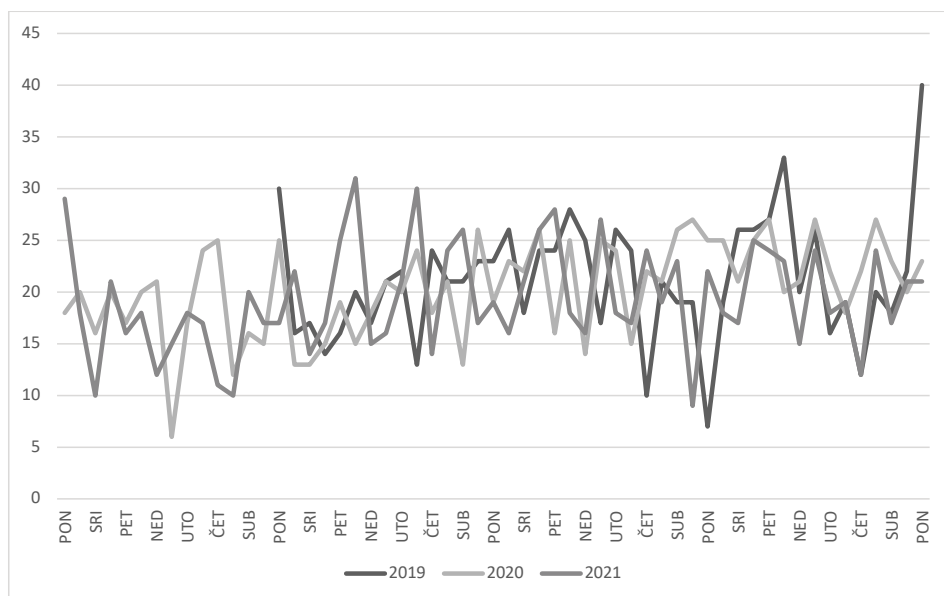
Promatramo li kaznene prijave samo u razdoblju *lockdowna*, na grafu 6. vidimo da one prate trend prikazan u grafu 1., odnosno u odabranom razdoblju u sve tri godine, najveći je broj kaznenih prijava u jednom danu zabilježen u 2021. godini (i to u petak, kada je zabilježeno 11 kaznenih prijava obiteljskog nasilja u Hrvatskoj). Slučaj da u danu nije zaprimljena ni jedna kaznena prijava pojavljuje se u sve tri godine s time da su, opet u skladu s trendom, 2019. godine zabilježena tri dana s 0 kaznenih prijava, u 2020. godini dva dana s 0 kaznenih prijava, dok aktualna 2021. godina u tom razdoblju ima jedan dan s 0 kaznenih prijava u promatranom razdoblju. Razdoblja vikenda nisu pokazi-

---

opravdanim uzeti u obzir da je *lockdown* počeo zatvaranjem škola s obzirom na to da su to bile zadnje institucije koje su se zatvorile te da je od tog trenutka građanima dana uputa da ostanu kod kuće. Za završetak *lockdowna* autorice su uzele datum 11. svibnja koji predstavlja datum kada je počela tzv. treća faza popuštanja epidemioloških mjera u sklopu kojih su se otvorile škole za niže razrede.

vala stabilan porast broja prijava ni u jednoj od odabranih godina, pa tako ni za vrijeme *lockdowna* 2020. godine. Iz ovih podataka nije vidljivo da je razdoblje *lockdowna* u Hrvatskoj (16. ožujka – 11. svibnja 2020. godine) donijelo neke značajne promjene u smislu učestalosti kaznenih prijava obiteljskog nasilja, osim generalnog trenda porasta kaznenih prijava iz godine u godinu i neovisno o promatranom intervalu *lockdowna* (vidi graf 1.).

**Graf 7.** Prikaz kretanja broja *prekršajnih* prijava obiteljskog nasilja u razdoblju *lockdowna* po danima u tjednu u Hrvatskoj u 2019., 2020. i 2021. godini



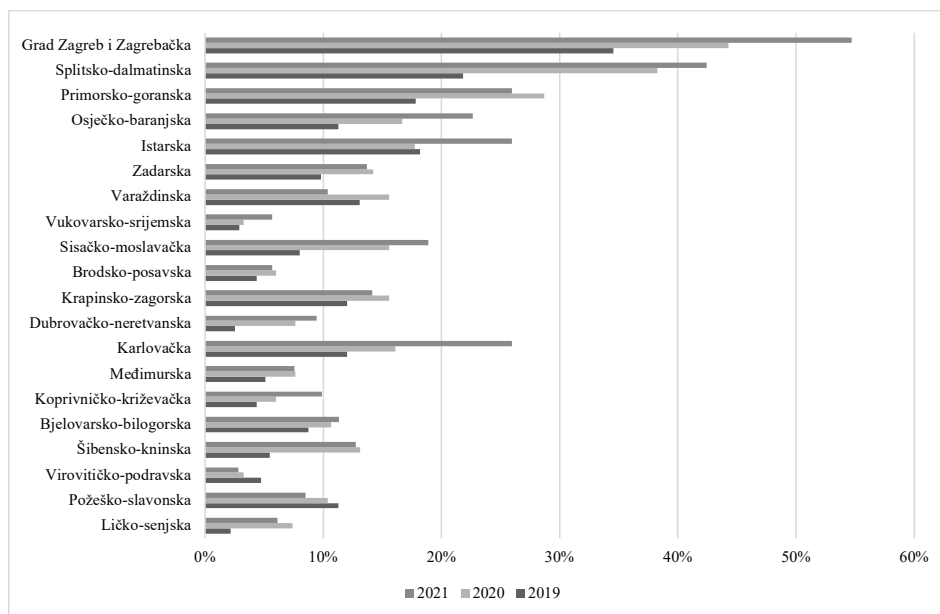
Graf 7. prikazuje da je u promatranom razdoblju godina s najvećim brojem prekršajnih prijava u jednom danu bila 2019., i to s 33 prijave 4. svibnja (ponedjeljak). Navedeno je opet u skladu s grafom 3., odnosno usporedbom trenda pada broja prekršajnih prijava u 2019., 2020. i 2021. godini. Ako promatramo godinu s najmanjim brojem dnevnih prijava u odabranom razdoblju, riječ je o 2020. godini, i to ponedjeljak 23. ožujka, kada je podneseno samo šest prekršajnih prijava nasilja u obitelji, a slijedi 2019. godina koja je u ponedjeljak 25. travnja zabilježila jednu prijavu više (sedam). Ovo upućuje da razdoblje *lockdowna* u Hrvatskoj nije donijelo značajne izmjene u smislu povećanja/smanjenja broja prekršajnih prijava obiteljskog nasilja u tom periodu i neovisno o općem trendu koji je vidljiv kada promatramo godine u cjelini (smanjenje prekršajnih prijava).

Posljednji analizirani podaci odnose se na incidenciju kaznenih i prekršajnih prijava obiteljskog nasilja po hrvatskim županijama. S obzirom na to kako u Kalendaru obiteljskog nasilja nije dostupan broj prijava po županijama već samo njihova pojavnost (postoji li ili ne postoji na konkretan datum prijava iz pojedine županije), autorice u nastavku uspoređuju pojavnost županija u vremenu prije i za vrijeme koronakrize.

Na grafu 8. i 9. županije su prikazane prema broju stanovnika od županije s najvišim do županije s najmanjim brojem stanovnika (s tim da su Grad Zagreb i Zagrebačka županija prema Kalendaru spojene u jednu županiju, uslijed čega je na grafovima ukupno prikazano 20 županija). Zbog ispravne analize valja još jednom naglasiti da grafovi 8. i 9. prikazuju samo pojavnost županija kroz godinu, a ne i broj prijava koje su zaprimljene unutar svake županije. Ako zbrojimo pojavnost svih županija za svaku godinu i usporedimo ga s ukupnim realnim brojem prijava u tim godinama, vidjet ćemo da se kod kaznenih prijava taj broj u velikom postotku preklapa, dok kod prekršajnih prijava nema tako visokog preklapanja. Na primjer, u 2019. godini preklapanje broja pojavnosti županija s brojem kaznenih prijava je 88 %, u 2020. godini 84 %, a u 2021. godini 92 %. To znači da kod kaznenih prijava možemo s velikom vjerojatnošću zaključiti da pojavnost i broj u velikom broju slučajeva koincidiraju. Iz tog razloga, kada je riječ o kaznenim prijavama, bez obzira na nedostatak konkretnog broja prijava iz pojedine županije, možemo pretpostaviti da bi realni brojevi prijava (kada bismo ih imali) bili gotovo isti ili makar vrlo slični. Kod prekršajnih prijava je situacija drukčija. Postotak preklapanja broja pojavnosti i realnog broja prekršajnih prijava po godinama nije tako visok. Za 2019. godinu taj postotak iznosi 50 %, za 2020. godinu 51 %, a za 2021. godinu 60 %. Ovakva situacija je i logična s obzirom na to da prekršajnih prijava ima znatno više od kaznenih te je češći slučaj da je iz jedne županije na određeni dan došlo više prekršajnih prijava, a ne samo jedna. U tom smislu, kada govorimo o pojavnosti županija kod prekršajnih prijava, valja imati na umu da s puno manjom sigurnošću možemo govoriti o trendu i uspoređivati županije i godine jer je razilaženje preveliko (duplo u svim godinama). Na grafovima je pojavnost prikazana u postotku.<sup>83</sup>

<sup>83</sup> S obzirom na to da je u 2019. godini uzeto razdoblje 1. travnja – 31. prosinca, za 2020. godinu 1. siječnja – 31. prosinca, a za 2021. godinu 1. siječnja – 31. srpnja, postoci su dobiveni na način da se broj pojavnosti određene županije u svakoj godini dijelio s brojem dana u toj godini i pomnožio sa 100. Pojednostavljeno, s obzirom na to da je u 2020. obuhvaćeno razdoblje od punih 365 dana, ona županija iz koje je prijava došla svaki dan te godine je na grafu prikazana postotkom 100 %, dok je ona županija iz koje je došlo ukupno 36 prijava u tih 365 dana prikazana postotkom od 1 %. Postoci su zaokruženi na cijele brojeve.

**Graf 8.** Prikaz pojavnosti *kaznenih* prijava obiteljskog nasilja po hrvatskim županijama u 2019., 2020. i 2021. godini



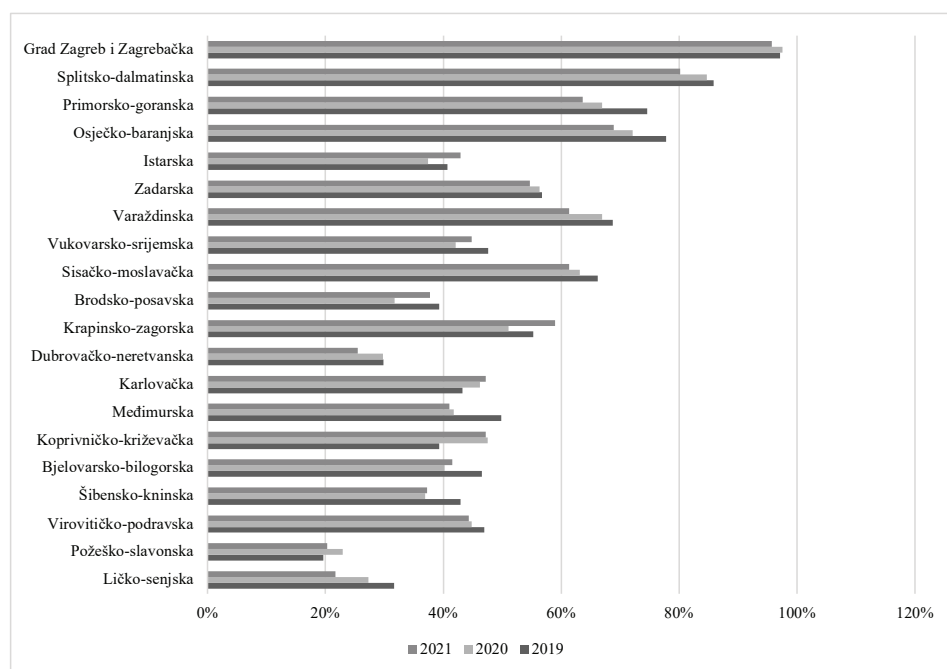
Već je na prvi pogled vidljivo kako naseljenost županije ne odražava uvijek i pojavnost te županije u promatranom razdoblju te kako se pojavnost razlikuje ovisno o godinama koje se promatraju. U 2019. godini prva tri najveća postotka pojavnosti u godini zauzimaju sljedeće županije: Grad Zagreb + Zagrebačka županija (35 %), zatim Splitsko-dalmatinska (22 %) te Primorsko-goranska i Istarska županija (18 %). U 2020. godini redoslijed ostaje isti i glasi: Grad Zagreb + Zagrebačka županija (44 %), zatim slijedi Splitsko-dalmatinska (42 %) pa Primorsko-goranska i Istarska županija (29 %). Već je u ovoj godini, u skladu s trendom porasta broja kaznenih prijava, vidljivo kako se i postotak pojavnosti za sve navedene županije povećao. Aktualna 2021. godina bilježi opet isti redoslijed s dodatno povećanim postocima, osim u Splitsko-dalmatinskoj županiji: Grad Zagreb + Zagrebačka županija (55 %), zatim slijedi Splitsko-dalmatinska (42 %) pa Primorsko-goranska i Istarska županija (26 %) uz jednu iznimku, a riječ je o Karlovačkoj županiji koja je u 2020. godini zauzela treće mjesto po postotku pojavnosti u jednoj godini (26 %). Karlovačka županija u 2019. godini bilježi pojavnost od 12 %, iduće godine penje se na 16 %, a u 2021. godini na čak 26 %, zbog čega je ta županija s najvećim porastom pojavnosti u 2021. godini.



U većini županija pojavnost raste u razdoblju 2019. – 2021. Godina s najvećim postotkom pojavnosti u Kalendaru obiteljskog nasilja bila je 2021. godina za sljedećih deset županija: Grad Zagreb i Zagrebačku, Splitsko-dalmatinsku, Osječko-baranjsku, Istarsku, Vukovarsko-srijemsku, Sisačko-moslavačku, Dubrovačko-neretvansku, Karlovačku, Kopriivničko-križevačku i Bjelovarsko-bilogorsku. 2020. godina bila je najgora za sljedećih osam županija: Primorsko-goransku, Zadarsku, Varaždinsku, Brodsko-posavsku, Krapinsko-zagorsku, Međimursku, Šibensko-kninsku i Ličko-senjsku. Samo dvije županije pokazuju najveći postotak pojavnosti u 2019. godini, a to su: Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska.

U nastavku slijedi prikaz pojavnosti prekršajnih prijava po županijama tijekom tri godine (prikaz u postotku).<sup>84</sup>

**Graf 9.** Prikaz pojavnosti *prekršajnih* prijava obiteljskog nasilja po hrvatskim županijama u 2019., 2020. i 2021. godini



Graf 9. prikazuje kako pojavnost prijava ne ovisi o broju stanovnika u pojedinoj županiji te ne bilježe sve županije jednaki trend (kada je riječ o učestalosti pojavljivanja u Kalendaru obiteljskog nasilja u jednogodišnjem razdoblju).

<sup>84</sup> Vidi bilj. 83.

Zanimljivo je kako je redoslijed županija s najvećim postotkom pojavnosti isti kroz sve tri godine: Grad Zagreb i Zagrebačka županija (2019. i 2020. godine 98 %, 2021. godine 96 %), Splitsko-dalmatinska (2019. godine – 86 %, 2020. godine – 85 %, 2021. godine – 80 %) te Osječko-baranjska (2019. godine – 78 %, 2020. godine – 72 % i 2021. godine – 69 %). U svim od netom navedenih županija vidimo trend smanjenja postotka pojavnosti u jednoj godini u periodu 2019. – 2021. godine, što slijedi trend smanjenja prekršajnih prijava (vidi graf 3.). Za čak 15 od ukupno 20 prikazanih županija godina s najvećom pojavnošću bila je 2019., i to za: Splitsko-dalmatinsku, Zadarsku, Primorsko-goransku, Osječko-baranjsku, Varaždinsku, Vukovarsko-srijemsku, Sisačko-moslavačku, Brodsko-posavsku, Dubrovačko-neretvansku, Međimursku, Bjelovarsko-bilogorsku, Šibensko-kninsku. Županije koje najveću pojavnost kroz godinu pokazuju u 2020. godini su Grad Zagreb i Zagrebačka županija, Koprivničko-križevačka i Požeško-slavonska, dok je 2021. godina najgora za Istarsku, Karlovačku i Krapinsko-zagorsku županiju. Sve netom navedeno upućuje na to kako je u 2021. godini najmanji broj županija kojima je u toj godini bila najveća pojavnost prijava, dok je u 2019. godini najveći broj županija koje su dosegnule najveću pojavnost unutar promatranog razdoblja, što upućuje na još jednu potvrdu trenda smanjenja prekršajnih prijava obiteljskog nasilja od 2019. godine do 2021. godine. Kod nijedne županije nije vidljiva neka značajna promjena s obzirom na godine te su smanjenja i povećanja sva u okvirima neznatnog (nigdje nije došlo do značajnog pada/rasta pojavnosti).

I premda se ne može tvrditi kako, primjerice, ona županija koja se od 365 dana u Kalendaru pojavila 365 puta (svaki dan) ima više prijava od one koja se pojavila od 365 dana 300 puta u Kalendaru jer, nažalost, nema podataka o broju prijava iz te županije, može se pretpostaviti kako se redoslijed županija ipak ne bi značajnije mijenjao i kad bi u analizi bio korišten točan broj prijava iz pojedine županije. No, svakako bi tu tezu i prikazani preliminarni nalaz valjalo provjeriti detaljnijim uvidom u MUP-ove podatke, što do trenutka zaključenja istraživanja za predmetni rad nažalost nije bilo moguće ostvariti. Za sada se može samo reći kako sve županije manje-više ostaju u svojim okvirima i da se nijedna nije istaknula značajnim porastom ili smanjenjem pojavnosti u promatranom razdoblju.

#### 4. ZAKLJUČAK

Usmjerenost na pronalaženje rješenja za brojne društvene izazove koje je donijela koronakriza dominira svjetskom agendom. Inozemna istraživanja već sada pokazuju određene izmjene u fenomenološkim obilježjima kriminala, i to u smjeru pada opće stope kriminala uz istovremeni porast pojavnosti obiteljskog nasilja u velikom broju zemalja. Pritom je bojazan o porastu obiteljskog nasilja u koronakrizi, čini se, znanstveno opravdana uzimajući u obzir kontekst u kojem se ono odvija – u domu. Premda će za konačne zaključke o tome je li i na koji način koronakriza utjecala na obiteljsko nasilje trebati proći određeno vrijeme, jedno je sigurno: dosadašnje znanstvene spoznaje potvrđuju tezu da krize itekako utječu na fenomenologiju i etiologiju kriminala, pa slijedom navedenog vrlo izgledno i na obiteljsko nasilje. I dok se inozemna znanstvena zajednica hrabro uhvatila ukoštac s analizama, predviđanjima i znanstvenim teorijama, kriminoloških istraživanja ove tematike u Hrvatskoj još uvijek nedostaje.<sup>85</sup> Iz tog razloga ovaj rad predstavlja pokušaj započinjanja prijeko potrebne znanstvene rasprave te nudi preliminarne nalaze na temelju dostupnih podataka MUP-a. Podaci s jedne strane upućuju na porast broja kaznenih prijava obiteljskog nasilja u razdoblju od travnja 2019. do rujna 2021. godine, dok je s druge strane broj prekršajnih prijava obiteljskog nasilja u blagom padu. Takav trend počeo je i prije koronakrize, a gotovo je sigurno izravna posljedica izmjena normativnog okvira u području obiteljskog nasilja, koje su stupile na snagu 1. siječnja 2020. godine te anticipirajućeg djelovanja tijela gonjenja. Podaci upućuju na to kako u razdoblju kada je Hrvatska bila u tzv. *lockdownu* nema značajnije promjene u broju kaznenih ni prekršajnih prijava obiteljskog nasilja, koje bi se mogle pripisati upravo *lockdownu* (i/ili potresu kao drugoj katastrofi koja je koincidirala s pandemijom). Stoga na temelju analiziranih podataka nije moguće govoriti o specifičnom porastu obiteljskog nasilja u Hrvatskoj za vrijeme i/ili pod izravnim utjecajem *lockdowna*, odnosno o specifičnom porastu broja prijava kaznenih i prekršajnih djela obiteljskog nasilja koji bi bio očito povezan s *lockdownom*. Pojednostavljeno – točna je tvrdnja kako kontinuirano u posljednjih nekoliko godina raste broj kaznenih prijava za obiteljsko nasilje, no navedeno nije dokaz sve učestalijeg činjenja kaznenih djela obiteljskog nasilja,

<sup>85</sup> Od trenutka predaje ovog rada na objavljivanje u međuvremenu je objavljen rad koji se bavi pitanjem utjecaja koronakrize na kriminalitet, među ostalim, i na obiteljsko nasilje. S obzirom na to kako u trenutku pisanja ovog rada predmetni rad nije bio javno dostupan, njegove spoznaje i zaključci nisu razmatrani u ovom radu. Riječ je radu: Gracin, D.; Dešić, I., *Utjecaj mjera protiv bolesti COVID-19 na pojavne oblike kaznjivih ponašanja tijekom pandemije COVID-19*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, sv. 43, br. 1, 2022., str. 167 – 187.

posebno ne pod izravnim utjecajem *lockdowna*, nego prije odraz normativnih izmjena, anticipirajuće prakse tijela gonjenja, a moguće i veće senzibiliziranosti policije, javnosti, ali i žrtava obiteljskog nasilja uslijed čega dolazi do rasta prijave (odnosno smanjenja tamne brojke). Navedeni nalaz potvrđuje ukupnost prijavljenih kažnjivih ponašanja obiteljskog nasilja (kaznena djela i prekršaji) u promatranom razdoblju, a za koji zbroj se ne bilježi značajan porast – niti kroz ukupno promatrano razdoblje, a posebno ne za vrijeme *lockdowna*.

Promatranje pojavnosti prijave prema županijama također pokazuje kako nema značajnih izmjena u smislu geografske rasprostranjenosti (koliko često prijave dolaze iz koje županije). Kod kaznenih prijava u svakoj godini promatranog razdoblja (travanj 2019. – rujan 2021. godine) najveću pojavnost bilježi Grad Zagreb i Zagrebačka, Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska i Istarska županija, s tim da Karlovačka županija bilježi najveći porast pojavnosti u 2021. godini. U slučaju prekršajnih prijava vidljiva je stabilna rasprostranjenost kroz promatrano razdoblje, pa tako najveću pojavnost bilježi Grad Zagreb i Zagrebačka, Splitsko-dalmatinska i Osječko-baranjska županija. Za istraživanje su korišteni podaci MUP-ova Kalendara obiteljskog nasilja koji nudi uvid u registrirane kaznene i prekršajne prijave obiteljskog nasilja. Potrebno je imati na umu da navedeni Kalendar bilježi podatke za kratko razdoblje zbog čega nije moguće donijeti konačan zaključak, nego je moguće tek preliminarno upozoriti na izgledne trendove kretanja obiteljskog nasilja. Slično vrijedi i za manjak podataka o učestalosti kaznenih i prekršajnih prijava obiteljskog nasilja po županijama.

Usprkos metodološkim ograničenjima podaci upućuju na to kako obiteljsko nasilje u Hrvatskoj nije pretrpjelo značajnije udarce u razdoblju koronakrize, već je nastavilo pratiti trend vidljiv i prije nego što je ona nastupila. To ipak ne znači da zaštita od obiteljskog nasilja ne treba biti u fokusu kreatorima (kaznenih) politika i u ovim (post-)pandemijskim vremenima. Dapače, inozemna istraživanja koja su uspoređivala službene (policijske) i neslužbene (pozivi *helpline* službama) statistike bilježe nerazmjer u rezultatima, pri čemu službene statistike u znatno manjoj mjeri bilježe porast od neslužbenih statistika. Razlog tome možda leži i u velikoj tamnoj brojci koja karakterizira ovu vrstu nasilja, stoga je multidisciplinarni i transdisciplinarni pristup ovoj tematici iznimno važan (psihološki, socijalni, kulturološki i kriminološki aspekti).

Bez ambicije da ovaj rad predstavlja razotkrivanje svih fenomenoloških promjena u sferi obiteljskog nasilja za vrijeme koronakrize, trebao bi biti poticaj daljnjim istraživanjima, ponajprije u uskoj suradnji s MUP-om, koja će dati znanstveni obol ovoj tematici te doprinijeti pronalaženju praktičnih rješenja za suzbijanje i prevenciju ove vrste nasilne delinkvencije u Hrvatskoj. Preduvjet

za takvu suradnju znanosti i prakse je svakako dosljedna provedba inicijative o otvorenim podacima u sferi statistika o kriminalu, posebno onih koje generira MUP. To je osobito važno u 'novom normalnom' kada se znanost, ali i strukom uvjetovana praksa, kao najvažnija društvena valuta 21. stoljeća – mahom neznanstveno i nestručno dovodi u pitanje, danas više nego ikad prije.

## LITERATURA

- 24sata, *Raste broj obiteljskog nasilja – europske države traže solucije*, 2021., [https://www.24sata.hr/news/raste - broj - obiteljskog - nasilja - europske - drzave - traze - solucije - 770497](https://www.24sata.hr/news/raste-broj-obiteljskog-nasilja-europske-drzave-traze-solucije-770497) [2.8.2021.].
- Abrams, D. S., *COVID and Crime: An Early Empirical Look*, University of Pennsylvania, Institut for Law & Economics, sv. 194, br. 1, 2020., str. 1 – 43, DOI: 10.2139/ssrn.3674032.
- Abramson, A., *How COVID - 19 May Increase Domestic Violence and Child Abuse*. *American Psychological Association*, 2020., <https://www.apa.org/topics/covid%20-%2019/domestic%20-%20violence%20-%20child%20-%20abuse> [22.7.2021.].
- Anderson, C. A., *Temperature and aggression: ubiquitous effects of heat on occurrence of human violence*, *Psychological bulletin*, sv. 106, br. 1, 1989., str. 74 – 96, DOI: 10.1037/0033 - 2909.106.1.74.
- Antonaccio, O.; Tittle, C. R.; Botchkovar, E.; Kranidiotis, M., *The correlates of crime and deviance: Additional evidence*, *Journal of Research in Crime and Delinquency*, sv. 47, br. 3, 2010., str. 297 – 328, DOI: 10.1177/0022427810365678.
- Ashby, M., *Initial evidence on the relationship between corona virus pandemic and crime in the United States*, *Crime Science Journal*, sv. 9, no. 6, 2020., DOI: 10.1186/s40163 - 020 - 00117 – 6.
- Balmori de la Miyar, J.R.; Hoehn - Velasco, L.; Silverio - Murillo, A., *Druglords Don't Stay at Home: COVID - 19 Pandemic and Crime Patterns in Mexico City*, *Journal of Criminal Justice*, sv. 72, 2020., str. 1 – 13, DOI: 10.2139/ssrn.3667160.
- Benson, M.L.; Fox, G.L.; DeMaris, A.; Van Wyk, J., *Neighborhood Disadvantage, Individual Economic Distress and Violence Against Women in Intimate Relationships*, *Journal of Quantitative Criminology*, sv. 19, 2003., str. 207 – 235, DOI: 10.1023/A:1024930208331.
- Bettinger - Lopez, C.; Bro, A., *A double pandemic: Domestic violence in the age of COVID – 19*, *Council on Foreign Relations*, sv. 13, 2020.

- Bradbury-Jones, C.; Isham, L., *The pandemic paradox: The consequences of COVID - 19 on domestic violence*, Journal of clinical nursing, sv. 29, br. 13 – 14, 2020., str. 2047 – 2049, DOI: 10.1111/jocn.15296.
- Cluver, L.; Lachman, J. M.; Sherr, L.; Wessels, I.; Krug, E.; Rakotomalala, S.; McDonald, K., *Parenting in a time of COVID – 19*, Lancet, sv. 395, br. 10231, 2020., DOI: 10.1016/S0140 - 6736(20)30736 – 4.
- Cohen, L. E.; Felson, M., *Social-Change and Crime Rate Trends - Routine Activity Approach*, American Sociological Review, sv. 44, br. 4, 1979., str. 588 – 608, DOI: 10.2307/2094589.
- Cohn, E.G., *Weather and crime*, British Journal of Criminology, br. 3081, 1990., str. 51 – 64, DOI: 10.1093/oxfordjournals.bjc.a047980.
- De Courson, B.; Nettle, D., *Why do inequality and deprivation produce high crime and low trust?*, Sci Rep, sv. 11, br. 1937, 2021., str. 1 – 11, DOI: 10.1038/s41598 - 020 - 80897 – 8.
- Deflem, M. (ur.), *Economic crisis and crime*, Emerald Group Publishing, Bradford, 2011.
- DER BILD, *Die Statistik der Schande des Lockdown - Jahres 2021*, 2021., [https://www.bild.de/politik/inland/politik - inland/gewalt - gegen - kinder - die - statistik - der - schande - des - lockdown - jahres - 76531602.bild.html \[23.7.2021.\]](https://www.bild.de/politik/inland/politik - inland/gewalt - gegen - kinder - die - statistik - der - schande - des - lockdown - jahres - 76531602.bild.html [23.7.2021.]).
- Derenčinović, D.; Getoš, A. - M., *Croatian Drug Policy: Penal Liberalisation, its Impact, and Current Trends. Unterwegs in Kriminologie und Strafrecht – Exploring the World of Crime and Criminology*, u: Haferkamp, R.; Kilchling, M.; Kinzig, J.; Oberwittler, D.; Wöbner, G. (ur.), *Festschrift für Hans-Jörg Albrecht*, Duncker & Humblot in coop. with Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften e.V., Berlin, Freiburg, 2020., str. 903 – 916.
- Derenčinović, D.; Getoš, A. - M., *Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2008.
- DiCristina, B., *Durkheim's theory of anomie and crime: A clarification and elaboration*, Australian & New Zealand Journal of Criminology, sv. 49, br. 3, str. 311 – 331, DOI:10.1177/0004865815585391.
- Durkheim, E., *Suicide: a study in sociology*, (ur. Simpson, G., Glencoe), The Free Press, Glencoe, Illinois, 1951.
- Eisner, M.; Nivette, A., *Violence and the pandemic: Urgent questions for research*, Harry Frank Guggenheim Foundation, New York, 2020.
- Ellis, L.; McDonald, J., *Crime, Delinquency, and Social Status*, Journal of Offender Rehabilitation, sv. 32, 2001., str. 23 – 52, DOI: 10.1300/J076v32n03\_03.

- Ellsberg, M.; Heise, L.; Pena, R., Agurto; Winkvist, A., *Researching Domestic Violence against Women: Methodological and Ethical Considerations*, Studies in Family Planning, sv. 32, br. 1, 2001., str. 1–16, DOI: 10.1111/j.1728 - 4465.2001.00001.x.
- EUROSTAT, *Unemployment rate rose in the majority of EU regions in 2020*, 2021., <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products - eurostat - news/ - /ddn - 20210428 - 1> [16.8.2021.].
- Farmer, A.; Tiefenthaler, J., *Explaining the Recent Decline in Domestic Violence*, Contemporary Economic Policy, Western Economic Association International, sv. 21, br. 2, 2003., str. 158 – 172, DOI: 10.1093/cep/byg002.
- Federal Statistical Office of Switzerland, *Press release Police Crime Statistics (CPS) 2020 Nearly 24,400 digital offences in 2020 according to the first results of police crime statistics*, 2021., <https://www.bfs.admin.ch/bfs/fr/home.assetdetail.16484104.html> [25.7.2021.].
- Felson, M.; Jiang, S.; Xu, Y., Routine activity effects of the Covid-19 pandemic on burglary in Detroit, Crime Science, sv. 9, br. 10, 2020., str. 1 – 7, DOI: 10.1186/s40163-020-00120-x.
- Fothergill, A., *Children, youth, and disaster*, Oxford Research Encyclopedia of Natural Hazard Science, 2008., DOI: 10.1093/acrefore/9780199389407.013.23.
- Gerell, M.; Kardell, J.; Kindgren, J., *Minor covid - 19 association with crime in Sweden*, Crime Science, sv. 9, br. 19, 2020., DOI: 10.1186/s40163 - 020 - 00128 - 3.
- Getoš Kalac, A.-M.; Pribisalić, D., *Tamna i svijetla strana tamne brojke kriminala: o izazovima istraživanja nepoznanica i blagoslovu neznanja*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, sv. 70, br. 5, 2020., str. 637 – 673, DOI: 10.3935/zpfz.70.5.03.
- Gottfredson, M.R.; Hirschi, T., *A General Theory of Crime*, Stanford University Press, Stanford, 1990.
- Hardyns, W.; Schokkenbroek, J. M.; Schapansky, E.; Keygnaert, I.; Ponnet, K.; Vandeviver, C., *Patterns of crime during the COVID - 19 pandemic in Belgium*, SocArXiv, 2021., DOI: 10.31235/osf.io/r34x8.
- Hipp, J. R.; Bauer, D. J.; Curran, P.; Bollen, K. A., *Crimes of Opportunity or Crimes of Emotion? Testing Two Explanations of Seasonal Change in Crime*, Social Forces, sv. 82, br. 4, 2004., str. 1333 – 1372, DOI: 10.1353/sof.2004.0074.
- Hou, M.; Zeng, Z.; Hu, X. ; Hu, J., *Investigating the Impact of the COVID-19 Pandemic on Crime Incidents Number in Different Cities*, Journal of Safety Science and Resilience, 2022., DOI: 10.1016/j.jnlssr.2021.10.008.

- Ingala Smith, K., *Counting dead women*, 2020., <https://kareningalasmith.com/> [16.8.2021.].
- Jetelina, K. K.; Knell, G.; Molsberry, R. J., *Changes in intimate partner violence during the early stages of the COVID - 19 pandemic in the USA*, *Injury Prevention*, sv. 27, 2021., str. 93 – 97, DOI: 10.1136/injuryprev - 2020 - 043831.
- Johnson, S. D.; Nikolovska, M., *The effect of COVID-19 restrictions on routine activities and online crime*, SOC ARXiv papers, 2021., str. 1 – 24.
- Jutarnji, *Selak Raspudić: U 2020 porastao broj kaznenih djela obiteljskog nasilja za 30,5 posto*, 2021., <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/selak - raspudic - u - 2020 - porastao - broj - kaznenih - djela - obiteljskog - nasilja - za - 30 - 5 - posto - 15053444> [2.8.2021.].
- Kazneni zakon*, Narodne novine br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21.
- Kelly, M., *Inequality and crime*, *Review of economics and Statistics*, sv. 82, br. 4, 2000., str. 530 – 539, DOI: 10.1111/1745 - 9125.12220.
- Kemp, S.; Buil-Gil, D.; Moneva, A.; Miro-Llinares, F.; Diaz-Castano, N., *Empty Streets, Busy Internet: A Time-Series Analysis of Cybercrime and Fraud Trends During COVID-19*, *Journal of Contemporary Criminal Justice*, sv. 37, br. 4, 2021., str. 480 – 501, DOI: 10439862211027986.
- Koutaniemi, E. M.; Einio, E., *Seasonal variation in seeking help for domestic violence based on Google search data and Finnish police calls in 2017*, *Scandinavian journal of public health*, sv. 49, br. 3, 2021., str. 254 – 259, DOI: 10.1177/1403494819834098.
- Kovčo Vukadin, I.; Škarica, D., *Obiteljsko nasilje u vrijeme pandemije COVID - 19: Stavovi hrvatskih studenata*, *TEMIDA*, sv. 24, br. 1, 2021., str. 25 – 54, DOI: 10.2298/TEM2101025K.
- Krohn, M. D., *Inequality, unemployment and crime: A cross - national analysis*, *The Sociological Quarterly*, sv. 17, br. 3, 1976., str. 303 – 313.
- Lauritsen, J. L.; White, N., *Seasonal patterns in criminal victimization trends*, US Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, 2014.
- LE FIGARO, *Violences contre les femmes à l'heure du confinement : une forte augmentation des signalements*, 2021., <https://madame.lefigaro.fr/societe/violences - contre - les - femmes - a - lheure - du - confinement - une - forte - augmentation - des - signalements - 120420 - 180685> [23.7.2021.].
- Maguire, M.; Morgan, R.; Reiner, R., *The Oxford Handbook of Criminology*, Oxford University Press, Oxford, 2012.



- Marques, E. S.; Moraes, C. L. D.; Hasselmann, M. H.; Deslandes, S. F.; Reichenheim, M. E., *Violence against women, children, and adolescents during the COVID - 19 pandemic: overview, contributing factors, and mitigating measures*, *Cadernos de saude publica*, br. 4, 2020., str. 30 – 36, DOI: 10.1590/0102 - 311X00074420.
- McDowall, D.; Loftin, C.; Pate, M., *Seasonal cycles in crime, and their variability*, *Journal of Quantitative Criminology*, sv. 28 br. 1, 2012., str. 389 – 410, DOI: 10.1007/s10940 - 011 - 9145 – 72012.
- Merton, R. K., *Social Theory and Social Structure*, Free Press, New York, 1968.
- Ministarstvo zdravstva RH, *Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID - 19 uzrokovana virusom SARS - CoV - 2*, 2020.
- Miro – Llinares, E., *Routine activity theory*, *The Encyclopedia of Theoretical Criminology*, First Edition, Blackwell Publishing Ltd. Published, Oxford, 2014., str. 1 – 8, DOI: 10.1002/9781118517390/wbetc198. 4.
- N1, *Obiteljsko nasilje u svijetu je eskaliralo, kakva je situacija u Hrvatskoj?*, 2020., <https://hr.n1info.com/crna - kronika/a496343 - obiteljsko - nasilje - u - svijetu - je - eskaliralo - kakva - je - situacija - u - hrvatskoj/> [2.8.2021.].
- New Zealand Family Violence Clearinghouse (NZFVC), *Preventing and Responding to Family, Whānau and Sexual Violence during COVID-19*, 2020., <https://nzfvc.org.nz/COVID - 19/preventing - responding - violence - COVID - 19> [25.7.2021.].
- NY TIMES, *A New Covid - 19 Crisis: Domestic Abuse Rises Worldwide*, 2020., <https://www.nytimes.com/2020/04/06/world/coronavirus - domestic - violence.html> [23.7.2021.].
- Office for national statistics of United Kingdom and Wales, *Crime in England and Wales: year ending March 2021.*, 2021., <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/bulletins/crimeinenglandandwales/yearendingmarch2021> [16.8.2021.].
- Office for National Statistics of United Kingdom and Wales, *Domestic abuse during the coronavirus (Covid-19) pandemic*, 2020., <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/articles/domesticabuseduringthecoronaviruscovid19pandemicenglandandwales/november2020#main - points> [23.7.2021.].
- Oliveira, D.; Oliveira, P.; Rocha, F.; Diaz, M. D. M.; Pereda, P. C., *COVID-19, isolamento social e violência doméstica: evidências iniciais para o Brasil*, FEA/ USP, *Anais 48º Encontro Nacional de Economia*, sv. 17, 2020., str. 1 – 15.

- Peek, L.; Abramson, D.; Cox, R.; Fothergill, A.; Tobin, J., *Children and Disasters*, u: Rodríguez, H.; Quarantelli, E. L.; Dynes, R. R. (ur.), *Handbook of disaster research*, sv. 643, Springer, New York, 2007., str. 243 – 262.
- Perez - Vincent, S. M.; Carreras, E.; Gibbons, M. A.; Murphy, T. E.; Rossi, M. A., *COVID - 19 lockdowns and domestic violence: evidence from two studies in Argentina*, Institutions for Development Sector, Inter - American Development Bank, 2020., str. 1 – 44, DOI: 10.18235/0002490.
- Peterson, R., *Employment, unemployment and rates of intimate partner violence: evidence from the national crime victim surveys*, u: Deflem, M. (ur.), *Economic crisis and crime*, Emerald Group Publishing, Bradford, 2011., str. 171 – 193, DOI: 10.1108/S1521-6136(2011)0000016012.
- Pfitzner, N.; Fitz - Gibbon, K.; Meyer, S.; True, J., *Responding to Queensland's 'shadow pandemic' during the period of COVID-19 restrictions*, Monash Gender and Family Violence Prevention Centre, 2020., str. 1 – 32, DOI: 10.26180/5ef9b6ab3f5a1.
- Piquero, A. R.; Jennings, W. G.; Jemison, E.; Kaukinen, C.; Knaul, F. M., *Domestic violence during the COVID - 19 pandemic - Evidence from a systematic review and meta – analysis*, Journal of Criminal Justice, sv. 74, 2021., str. 1 – 10, DOI: 10.1016/j.jcrimjus.2021.101806.
- Ploch, L.; Cook, N., *Madagascar's political crisis*, Library of Congress, Congressional Research Service, Washington, D.C., 2010.
- Poblete - Cazenave, R., *The Impact of Lockdowns on Crime and Violence Against Women – Evidence From India*, 2020., DOI: 10.2139/ssrn.3623331 ([https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=3623331](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3623331)).
- Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, *UPOZORENJE: Za vrijeme izolacije raste rizik za obiteljsko nasilje i zlostavljanje djece*, 2020., [https://www.poliklinika - djeca.hr/aktualno/novosti/upozorenje - za - vrijeme - izolacije - raste - rizik - za - obiteljsko - nasilje - i - zlostavljanje - djece/\[2.8.2021.\]](https://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno/novosti/upozorenje-za-vrijeme-izolacije-raste-rizik-za-obiteljsko-nasilje-i-zlostavljanje-djece/[2.8.2021.]).
- Pravobraniteljica za djecu, *Izješće o radu pravobraniteljice za djecu 2020*, Republika Hrvatska, 2021.
- Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, *Izješće o radu za 2018. godinu*, Republika Hrvatska, 2019.
- Quetelet, A., *A treatise on man and the development of his faculties* (transl. Knox. R.), Burt Franklin, New York, 1968.
- Renzetti, C. M., *Violence Against Women*, Applied Research Forum - National Online Resource Center on violence against women, sv. 15, br. 10, 2009., str. 1147 – 1148, DOI: 10.1177/1077801209345151.

- Rohwerder, B., *Impact and implications of the Ebola crisis*, Applied knowledge & law services, 2014., <http://gsdrc.org/docs/open/hdq1177.pdf> [2.8.2021.].
- Rother, B.; Pierre, G.; Lombardo, D.; Herrala, R., *The Economic Impact of Conflicts and the Refugee Crisis in the Middle East and North Africa*, IMF, New York, 2016.
- Rufrancos, H.; Power, M., *Income inequality and crime: A review and explanation of the time - series evidence*, *Sociology Criminology*, sv. 1, 2013., str. 1 – 9.
- Saborski odbor za ravnopravnost spolova, *Sjednica saborskog odbora*, 2020., <https://www.sabor.hr/hr/press/priopcenja/odrzana-sjednica-odbora-za-ravnopravnost-spolova-o-porastu-nasilja-u-obitelji-u> [2.8.2021.].
- Salari, S. M.; Baldwin, B. M., *Verbal, Physical, and Injurious Aggression Among Intimate Couples Over Time*, *Journal of Family Issues*, sv. 23, br. 4, 2002., str. 523 – 550, DOI: 10.1177/0192513x02023004004.
- Schneider, D.; Harknett, K.; McLanahan, S., *Intimate partner violence in the great recession*, *Demography*, sv. 53, br. 2, 2016., str. 471 – 505.
- Schokkenbroek, J. M.; Anrijs, S.; Ponnet, K.; Hardyns, W., *Locked Down Together: Determinants of Verbal Partner Violence During the COVID - 19 Pandemic*, *Violence and Gender*, sv. 8, 2021., str. 1 – 6, DOI: 10.1089/vio.2020.0064.
- Semple, K.; Ahmed, A., *Murder Rates See Steep Decline: It's Taking People Off the Streets*, *New York Times*, 2020., str. 8, <https://www.nytimes.com/2020/04/11/world/americas/coronavirus-murder-latin-america-crime.html> [22.7.2021.]
- Shaw, C. R.; McKay, H. D., *Juvenile delinquency and urban areas*, University of Chicago Press, Chicago, 1942.
- Singer, M., *Kriminologija*, Prvo izdanje, Globus, Zagreb, 1994.
- Szmigiera, M., *Impact of the coronavirus pandemic on the global economy - Statistics & Facts*, Statista, 2021., <https://www.statista.com/topics/6139/covid-19-impact-on-the-global-economy/> [12.8.2021.].
- Taub, A., *A new Covid - 19 crisis: Domestic abuse rises worldwide*, *The New York Times*, 2020.
- THE GUARDIAN, *Lockdowns around the world bring rise in domestic violence*, 2020., <https://www.theguardian.com/society/2020/mar/28/lockdowns-world-rise-domestic-violence> [23.7.2021.].
- Udruga B.a.b.e., *Nasilje nad ženama u doba korone*, 2020., <https://babe.hr/1222-nasilje-nad-zenama-u-doba-korone/> [2.8.2021.].
- Udruga Domine, *Apel za pomoć žrtvama nasilja u krizi izazvanoj pandemijom koronavirusa*, 2020., <https://www.domine.hr/?lang=hr&index=50&cid=13770> [2.8.2021.].

- Udruga Hera, *Podrška žrtvama obiteljskog nasilja tijekom pandemije korona virusa*, 2021., <https://udruga-hera.info/podrska-zrtvama-obiljskog-nasilja-tijekom-pandemije-koronavirusa/> [2.8.2021.].
- UN Women, *Violence against women during COVID – 19*, 2021., <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus/gender-equality-in-covid-19-response/violence-against-women-during-covid-19> [23.7.2021.].
- UNICEF, *During pandemic women and children are at greater risk of domestic violence*, 2020., <https://www.unicef.org/romania/press-releases/during-pandemic-women-and-children-are-greater-risk-domestic-violence> [23.7.2021.].
- UNODC, *Monitoring the impact of economic crisis on crime*, 2012., [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/GIVAS\\_Final\\_Report.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/GIVAS_Final_Report.pdf) [16.8.2021.].
- Vlada RH, *Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021 – 2026*, 2021.
- Vukelić, A., *Anomija pojedinih socijalnih grupa suvremenog hrvatskog društva*, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, doktorska disertacija, Zagreb, 2002.
- Washington post, 2009., <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/07/14/AR2009071403618.html> [16.8.2021.].
- WHO, *Levels of domestic violence increase as COVID - 19 pandemic escalates*, 2021., <http://www.emro.who.int/violence-injuries-disabilities/violence-news/levels-of-domestic-violence-increase-as-covid-19-pandemic-escalates.html> [23.7.2021.].
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 70/17, 126/19, 84/21.
- Zhang, H., *The Influence of the Ongoing COVID - 19 Pandemic on Family Violence in China*, Journal of Family Violence, sv. 4, 2020., str. 1 – 11, DOI: 10.1007/s10896-020-00196-8.

## Summary

Anna-Maria Getoš Kalac\*

Petra Šprem\*\*

**DOMESTIC VIOLENCE DURING THE PANDEMIC  
– PRELIMINARY RESULTS OF CRIMINOLOGICAL  
ANALYSIS**

*The global epidemic caused by the COVID-19 virus in 2020 changed the way the world functions, and it is to be expected that it will also affect the patterns of delinquent behavior. The only question is: how? In the light of criminological and sociological scientific findings on the effects of crises on the phenomenology of crime, scientists around the world have focused their efforts on comparing crime rates before and during the pandemic. Even though research shows that in 2020 the overall crime rate was declining, an increase in domestic violence was recorded in almost all countries in the world. Such a finding should not come as a surprise and at least on first thought seems plausible, since it has been widely discussed that due to the epidemiological measures the most vulnerable among us have been forcedly “locked down” in their homes together with their (potential) abusers. Using the ‘Calendar of Domestic Violence’ of the Croatian Ministry of the Interior, the authors analyze the frequency of criminal and misdemeanor reports of domestic violence in Croatia before and during the corona crisis in 2019, 2020 and 2021, as well as its incidence by county. Our research results show a slight rise in criminal reports of domestic violence, whereas misdemeanor reports display a slight decline, whereby our preliminary findings do not support the conclusion that these trends are a direct consequence of the pandemic or the “lock down”, but much more likely a direct consequence of normative reforms. It is however important to keep in mind the dark figure of domestic violence which remains hidden in this type of research, as well as the relatively short period of time the research focuses on.*

*Keywords: domestic violence; pandemic; COVID-19; Calendar of Domestic Violence; opendata*

---

\* Anna-Maria Getoš Kalac, Ph. D., Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; agetos@pravo.hr;  
ORCID ID: [orcid.org/0000-0002-0016-764X](https://orcid.org/0000-0002-0016-764X)

\*\* Petra Šprem, LL. M., Assistant, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; psprem@pravo.hr;  
ORCID ID: [orcid.org/0000-0003-4396-6887](https://orcid.org/0000-0003-4396-6887)